



VESTNIK

NOTICIERO

5-8

1974

XXV

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.

Ovitek: arh. Jure Vombergar

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.211.703 — 11-9-73

NE PREZRITE TE PROŠNJE!

Lepo prosimo vse člane in naročnike, da čimpreje poravnajo naročnino in priložijo nekaj za tiskovni sklad. Tisk se je v Argentini silno podražil. Če bodo naročniki hitro in velikodušno pomagali, potem bosta uredništvo in uprava lahko nemoteno nadaljevala z izdajanjem Vestnika.

— — —

Slika na naslovni strani: Množice slovenskega ljudstva spremljajo jenedolske žrtve na njihovi poti na pokopališče. Čista in neomadeževana slovenska zastava jim vihra v zadnji pozdrav. (Slike o izkopu in pokopu jenedolskih žrtev je uredništvu Vestnika posodila Zedinjena Slovenije, za kar se ji lepo zahvaljujemo.)

Naročnina: Argentina: \$ 30.— (3.000.—); Južna Amerika: tri dolarje; ZDA, Kanada, Evropa pet dolarjev. Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarjev.

Soborcem in naročnikom v Argentini: članarino in naročnino za Vestnik lahko poravnate tudi v Dušnopastirski pisarni.

VESTNIK-NOTICIERO

XXV — 5/8 — 15. 5. 1974

Director: Eduardo Škulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N. 1.211.703

Severa calificación para los infiltrados

El siguiente es el texto del discurso pronunciado por el presidente de la Nación en la plaza de Mayo al celebrarse la „Fiesta del Trabajo y la unidad nacional.“

Compañeros: Hace hoy veinte años que en este mismo balcón y con un día luminoso como éste, hablé por última vez a los trabajadores argentinos. Fue entonces cuando les recomendé que ajustasen sus organizaciones, porque venían días difíciles. No me equivoqué ni en la apreciación de los días que venían, ni en la calidad de la organización sindical, que se mantuvo a través de veinte años, pese a estos estúpidos que gritan.

“Decía que a través de estos veinte años, las organizaciones sindicales se han mantenido incommovibles, y hoy resulta que algunos imberbes pretenden tener más meritos que los que lucharon durante veinte años.

“Por eso, compañeros, quiero que esta primera reunión del Día del Trabajador sea para rendir homenaje a esas organizaciones y a esos dirigentes sabios y prudentes que han mantenido su fuerza orgánica, y han visto caer a sus dirigentes asesinados, sin que todavía haya sonado el escarmiento.

„Compañeros: Nos hemos reunido durante nueve años en esta misma plaza, y en esta misma plaza hemos estado todos de acuerdo en la lucha que hemos realizado por las reivindicaciones del pueblo argentino. Ahora resulta que, después de veinte años, hay algunos que todavía no están conformes de todo lo que hemos hecho.

“Compañeros: Anhelamos que nuestro movimiento sepa ponerse a tono en el momento que vivimos. La clase trabajadora argentina, como columna vertebral de nuestro movimiento es la que ha de llevar adelante los estandartes de nuestra lucha. Por eso, compañeros esta reunión, en esta plaza, como en los buenos tiempos, debe afirmar decisión absoluta para que en el futuro cada uno ocupe el

lugar que corresponde en la lucha que, si los malvados ne cejan, hemos de iniciar.

“Compañeros: deseo que antes de terminar estas palabras lleven a toda la clase trabajadora argentina el agradecimiento del gobierno por haber sostenido un pacto social que será salvador para la República.

“Compañeros: tras ese agradecimiento y esa gratitud puedo asegurarles que los días venideros serán para la reconstrucción nacional y la liberación de la Nación y del pueblo argentino. Repito, compañeros, que serán para la reconstrucción del país, y en esa tarea está empeñado el gobierno a fondo. Será también para la liberación, no solamente del colonialismo que viene azotando a la República a través de tantos años, sino también de estos infiltrados que trabajan adentro, y que traidoramente son más peligrosos que los que trabajan afuera, sin contar que la mayoría de ellos son mercenarios al servicio del dinero extranjero.

“Finalmente compañeros, deseo que continúen con nuestros artistas que también son hombres de trabajo; que los escuchen y los sigan con alegría, con esa alegría de que nos hablaba Eva Perón a través del apotegma de que en este país los niños han de aprender a reír desde su infancia. Para finalizar, compañeros, les deseo la mayor fortuna, y espero poder verlos de nuevo en esta plaza el 17 de octubre.”

SINOVE MISLI O OČETU

pri sedmih letih: očka je moder mož, čisto vse ve in zna.

pri štirinajstih: se mi zdi, da se oče v nekaterih stvareh moti.

pri dvajsetih: oče je v svojih teorijah zaostal; ne živi več v sedanjosti.

pri petindvajsetih: stari ne ve nič; na vsak način se mu koleščki v glavi ne vrte prav

pri tridesetih: ne vem še, če bi se o tej stvari posvetoval s starim; morda mi bo znal svetovati

pri petinštiridesetih: kakšna škoda, da je ubogi oče umrl; res je, da je popolnoma jasno gledal v bodočnost

pri šestdesetih: ubogi očka! Pravi modrec je bil! Hudo je le to, da sem se tega prepozno zavedel.

Trpljenje in smrt naših borcev v luči vere

Fridiga dr. Pavla Krajnika pri sv. maši ob romanju v Frank (Ohio)

Spet smo priromali sem k Žalostni Materi božji, da bi se srečali s svojim Bogom, sami s seboj, drug z drugim in zlasti, da skupno obhajamo spomin naših dragih, ki so izgubili svoje življenje v zadnji vojni in komunistični revoluciji. Letos se spominjamo predvsem tistih četnikov in vaških stražarjev, ki so jih po italijanskem razpadu in s pomočjo njihovih topničarjev in kanonov partizani zajeli v Grčaricah in na Turjaku in jih nato, večinoma skrivaj, pobili.

Trideset let je že minulo od takrat in še ne moremo doumeti vse tragike naših najboljših fantov, ki so imeli pogum, da so se uprli fanatični brezverski ideologiji komunizma. Da, take stvari so se mogle zgoditi takim ljudem, kot so bili naši vaški stražarji četniki in domobranci. Ob nedoumljivosti teh tragičnih dejstev se na tem svetem kraju ne upiramo Bogu. Žalostna Mati božja, ki so ji položili mrtvega Sina v naročje, nas v tej romarski cerkvi učí, kako naj stojimo v vsej spoštljivosti pred Bogom in *kako naj v luči vere gledamo na trpljenje in smrt naših fantov.*

Samo eno mesto je, kjer se nam osvetljuje smisel neenake, ob italijanskem razpadu brezumne borbe. To mesto je pod križem, na katerem je visel sam Sin božji razbičan, s trnjem kronan in zasramovan kot zločinec. Sam Sin božji je umiral za grehe sveta. S svojo smrtjo je svetu dal življenje. In po tem odrešenjskem sporočilu smo vsi, ki verujemo vanj, poklicani, da gremo za Njim in s svojim življenjem dopolnjujemo, kar ne dostaja bridkostim Kristusovim.

V tem krščanskem smislu moramo razumeti ali vsaj skušati razumeti tragiko teh, ki jih ni več med nami, njihovo trpljenje in smrt. Ko molimo pri tej evharistični daritvi zanje in poslušamo božjo besedo, črpamo neizmerno tolažbo. Obhajanje Gospodove velikonočne skrivnosti nas napolnjuje z nevarljivim upanjem poveličanja. Naši dragi umrli so bili mučeni in pobiti, a njihovo trpljenje in smrt je bila pridružena Kristusovi odrešenjski moči. Podobni so mu bili v smrti, vdano so umirali z njim, naj mu bodo podobni tudi v vstajenju.

Tudi božja beseda današnje (26. navadne) nedelje nas potrjuje v tem pojmovanju žrtev naših dragih. Prvo berilo nas spodbuja, da bi tudi mi prerokovali in pričali za Boga, za vero, za resnično svobodo, za pravo člo-

večnost. Junaški branilci Grčaric in Turjaka so pričevali s svojo krvjo, bili so mučenci. Tudi mi moramo pričevati z zares krščanskim življenjem in se ne navezovati na bogastvo, ki bo preperelo, kot nas opominja sv. Jakob. Zmotne ideje o bogastvu in o človeku samem se plačujejo s človeškim trpljenjem. Da, človeka je treba rešiti, prenoviti; boljši svet je treba zgraditi. Toda človeštva ni mogoče obnoviti z netenjem razrednega sovraštva, z nasilnim prisvajanjem in zlorabljanjem politične in ekonomske moči, z ustvarjanjem novega razreda in privilegijem za člane ene partije, in zlasti se ne da ustvariti srečnejše človeške družbe na trpljenju in krvi deset tisočev nedolžnih. Obnovo človeka in človeške družbe moremo pričakovati le od resničnega krščanskega življenja, ki se začne s spreobrnjenjem posameznika. Najprej skušajmo mi sami, vsak izmed nas, misliti in živeti iz cele resnice, ki se nam je razodela. Vsak človek more prispevati k rešitvi človeka. Zlasti mi kristjani smo poklicani, da pričamo Zanj in bodimo za Njim. Zato se učimo iz preteklosti in imejmo oči odprte za današnjo stvarnost in današnje potrebe. Tudi za take telesne, majhne, vsakdanje kot je podati čašo vode. Od tega podajanja čaše, tešenja lakote, lajšanja bolezni bo odvisna naša večna usoda. K takšnemu junaškemu pričevanju naj nas navdihujejo naši junaški branilci Grčaric in Turjaka, po priprošnjah vseh svetnikov in preblašene Device in žalostne Matere Božje. Ona naj nam stoji ob strani vselej in „kadar strašna sodba bo.“

JAVNA SPOVED

Skupščina občine Tržič je razpisala januarja letos prosta mesta tajnika, načelnike za gospodarstvo in finance ter načelnika oddelka za splošne zadeve in družbene službe (kakšno besedičenje za nekdanje občinske odbornike, ki so vse to delali za božji lon!). V razpisu poleg zahtev o strokovnem znanju zahtevajo tudi **splošne pogoje in moralno politične kvalitete.**

Verjetno bodo prosilci vedeli, kaj oblast od njih zahteva. Občanom so najbrž taki pogoji čisto odveč. Ne bi pa škodovalo, ako bi do nedavnega „večni“ podpredsednik slovenske Kom. vlade v Ljubljani Tržičan Tone Tribušon pojasnil, kaj on kot bivši katoliški akademik in inženir razume pod „moralno političnimi kvalitetami.“

Zdaj, ko je v zasluženem penziju, ima čas. Torej, gospod inženir, čakamo. Lahko pišete po običajni poti prijatelju v Milan.

Meseči strahote

(Odlomek iz knjige Ivana Dolenca „Moja rast“)

Vseučiliški profesor in pesnik *Vladimir Kos D.J.* je v Medobju (števil. 3, leto XIII) zapisal, da je Dolenc s klasično resničnimi besedami opisal strahote tistih dni v juniju leta 1945. Ta Dolencev opis se glasi takole:

V zaporu smo imeli jetniki obilno časa za pogovore. Zbrani smo bili iz vseh krajev in zvedeli smo marsikaj, kar se je dogajalo zunaj. Tako so prišla do nas poročila, kako so brez sodne preiskave pobili na tisoče in tisoče ljudi v okolici Kočevja, Kamnika, Teharj in drugod. Večina jetnikov je pričakovala, da režim, ki je dopustil ali celo ukazal tako divjanje, ne more biti trajen in da bo kmalu prišla sprememba.

Kdor pa je na razmere gledal realno, brez neutemeljenih upov, mu je morala ena stvar biti jasna: da namreč ljudje, ki nosijo za te dogodke odgovornost, za nobeno ceno ne smejo izpustiti vajeti iz rok. Takrat, ko so gonili ljudi trumoma v smrt, so mogli to storiti samo v trdnem prepričanju, da se jim zaradi tega ne bo treba nikdar in nikjer zagovarjati. O teh grozotah se ne bo smelo ne govoriti in ne pisati. Čež te dogodke je treba vreči plašč pozabe in kdor bi ga skušal dvigniti, tega je treba na kakršen koli način prisiliti k molku, češ da blati osvobodilni boj, čeprav bo samo reševal njegovo čast proti tistim, ki so ga res osramotili.

Se več, domobranci in vse nasprotnike sedanjega režima je treba v črnih barvah naslikati kot izdajalce domovine ali pa kot zločinske tipe, da se bo zdelo vsem, ki bodo verjeli tem enostranskim in pristranskim informacijam, že kar čisto v redu, da so spravili take ovire na poti do lepših časov s sveta. Nič jih ni bilo škoda!

Prejšnje politične in gospodarske razmere je treba opisati kot take guile in nevzdržne, da je bilo treba z njimi temeljito pomesti za vsako ceno, tudi za ceno nešteti usmrtitev. Sklicevali se bodo tudi na zgodovino, češ da se taki izgredi dogajajo ob vsaki revoluciji, da pa je na drugi strani revolucija prinesla tak napredek, da obilno odtehta vse strahote, ki so spremljale njeno porajanje. Tako in podobno bodo poskušali opravičiti ravnanje, ki so ne da opravičiti.

.....

Pomožni škof buenosaireske nadškofije msgr. Carlos Aramburú je imenoval slovenskega dušnega pastirja gospoda Jureta Rodeta za škofijskega notarja. Po kanoničnih pravilih mora oseba, ki je imenovana na to mesto uživati „perfekten ugled in biti nad vsako sumnjo“. Gospodu Rodetu, ki je iskren prijatelj protikomunističnih borcev in reden bralec „Vestnika“, bomo čestitamo k visokemu imenovanju, ki pomeni počastitev slovenske duhovščine v Argentini in slovenske emigracije sploh.

GRADIVO K VRAČANJU DOMOBRANCEV

Pismo, ki ga je prejel dr. Urbanc

MINISTRY OF DEFENCE

Northumberland House Northumberland Avenue

London WC2N 5BP

Telephone 01-930 9400 ext 4824

P. Urbanc Esq.,
1 Dalberry Place
Willowdale
Ontario, Canada

Dear Sir,

In your letter dated 15th October 1973 addressed to the British High Commission Ottawa you asked for a copy of a list of 12.000 Slovenians transferred from Austria to Yugoslavia in May 1945.

I am sorry to say that although the records still in existence for the period contain some information in very broad terms about the movement of numerous Slovenians among many other similar groups of people at the same time the situation was rather confused and it has not been possible to identify the group to which you refer with any certainty. In any event there is now no list of the individual persons involved.

The records concerned which are open and available to the public at the Public Record Office Chancery Lane London WC2A 1LR include the diaries of the British Army formations and units in the area at the time in Class WO 170 and Allied Forces Headquarters Italy papers in Class WO 20A.

Despite fairly extensive searching no reference could be found however to the incident referred to in your letter dated 10th November 1973 addressed to Army Records Centre.

Your faithfully,

Departmental Record Officer (Army)
E. Greenland

VESTNIK čestita dr. Petru Urbancu in ga naproša, naj v svojem iskanju ne odneha.

DRUGAČNI GLASOVI IZ RUSIJE

(Klic Triglava, štev. 411 — 30.9.73)

Končani so časi, ko so iz Moskve prihajali samo neskončni izbruhi komunistične propagande. Najprej se je pokazalo, da so svobodnjaški ljudje v Rusiji sami odgovorili na uradno sivilo s tem, da so bolj ali manj spontano začeli prepisovati in dajati iz roke v roko književne in časnikarske izdelke, ki uradno nikoli ne bi mogli zagledati luč sveta. Želja po nečem drugačnem, po nečem svežem, je morala biti zelo močna, ko so si tolikeri upali zoperstaviti se policijskemu aparatu in širiti neodvisne spise. „Samizdat“ je moral biti množičen, da je cvetel, kot je bilo mogoče opaziti celo na Zahodu, dokler ga ni policija vendarle zatrla.

Toda neodvisnih glasov s tem še ni bilo konec. Junaški posamezniki si še naprej upajo kljubovati totalitarni oblasti. Kako dobro jih razume človek, ki je kdaj sam živel v podobnem vzdušju! Poplava politično-plehkkih knjig in časopisov namreč ne uspava, temveč izziva v odpor. Človeku je moralno slabo in se more občutka, da bo bljuval, znebiti le, če se postavi uničevalcem človeške misli po robu. Vse bi še šlo, če ne bi svojih plehkosti proglasili za znanost, in še edino pravilno povrhu. Vsakomur, ki sledi človeškemu napredku zadnjih nekaj sto let, je jasno, da edino pravilne znanosti sploh ni, temveč da znanost vedno išče in se spreminja, kakor zahtevajo dejstva, ki se z njimi srečuje. Marksizem-leninizem, s katerim v Sovjetski zvezi in še marsikje drugje opravičujejo zatiranje vsakega svobodnega raziskovanja, nasprotuje dejstvu že v toliki meri, da spada le še v zgodovino.

Iz teh razlogov ni presenetljivo, da je povzdignil glas prav vodilni ruski znanstvenik, ki se mora zavedati, kakšno komedijo z znanostjo igra ta sovjetska partija in sovjetska vlada. Saharov je kot znanstvenik prišel do spoznanja, da znanost v Sovjetski zvezi ne more napredovati, če znanstveniki nimajo možnosti, da bi svobodno izmenjavali misli med seboj in s svojimi kolegi v tujini. Kritika je za znanstveni napredek bistvena. Ni težko razumeti, da prav isto velja tudi za gospodarstvo in druga področja človeškega življenja. Brez izmenjave misli in njihove kritične ocene človek ne pride daleč.

Zasebna tiskovna konferenca

To je seveda najhujši krivi prst, ki ga kdo lahko pokaže primitivnim komunistom. Eden med najinteligentnejšimi ljudmi na svetu, atomski fizik Andrej Saharov, je kmalu potem, ko je izrazil javno svoje znanstveno sta-

lišče, začel dobivati „opomine“. Klical ga je k sebi namestnik glavnega tožilca Sovjetske zveze Maljarov, in mu začel prikrito groziti. Toda akademik Saharov ni samo inteligenčen, temveč ima tudi korajžo.

Storil je nekaj, kar se v Sovjetski zvezi doslej še ni zgodilo. Sklical je v svojem stanovanju zasebno tiskovno konferenco z zastopniki zahodnega tiska. Povedal jim je predvsem o zaslišanju pri Maljarovu in jim izročil zapisek, kaj natančno je bilo tam rečeno. Saharov je dejal, da je na zapisku vse in da ni bilo rečenega ničesar drugega, in pristavil: „Najbrž to si mislili, da bom jaz stvari že razumel.“ To je popolnoma v slogu: pri komunistih nikoli ni jasno, kaj od ljudi pravzaprav hočejo. Po eni strani obljublajo vse mogoče svoboščine, po drugi ljudem prikrito groze, če hočejo svoboščine uporabiti, in nato pravijo, da so se svoboščinam prostovoljno odpovedali. In podobno. Samo sedaj so te metode že preveč dobro znane in jih je Saharov le še podčrtal, češ da se ne ustavijo niti pred najuglednejšimi ljudmi na svetu.

Zatem je Saharov naredil nekaj še bolj junaškega. Povedal je zahodnim novinarjem, da je zbližanje Zahoda s Sovjetsko zvezo nevarno, kolikor obanem ni mogoče doseči demokratizacijo Sovjetske zveze. To je bilo junaško dejanje, ker sovjetska partija stavi vse na to, da bi dobila zahodno pomoč tako gospodarsko kot tehniško, brez katere ne more nikamor naprej prav iz razlogov, ki jih navaja Saharov, ne da bi ji bilo treba popustiti svojemu prebivalstvu. Zato Saharov lahko pričakuje, da se mu bodo sovjetski mogotci maščevali, če bodo le mogli. Poudaril je, da bi zbližanje brez demokratičije dalo v roke novo moč sovjetski birokraciji, ki ji ni mogoče zaupati. Povrhu je izrečno pohvalil senatorja Jacksona, ki je predložil senatu Združenih držav, naj ne prizna Sovjetski zvezi klavzulo največje ugodnosti, ki pomeni, da bi bila Sovjetska zveza v ameriški zunanji trgovini izenačena z drugimi državami, kolikor sovjetska vlada ne dovoli prostega izseljevanja. Senat je Jacksonov predlog že sprejel.

Verjetno Saharova lahko reši sedaj pred maščevanjem samo, če se pozornost svetovne javnosti ne odvrne od njega. Njegov nastop znova potrjuje, kar zahodnjakom pripovedujejo vsi, ki komunistične režime poznajo, toda jim zahodnjaki zelo težko verjamejo, namreč da komunistične vlade popustijo samo, če so pod stalnim pritiskom. Kolikor kdo poskuša z njimi zlepa, bo doživel samo laž in prevaro.

KGE je odgovorila na izjave Saharova s tem, da je vrsto znanih sovjetskih akademikov pripravila do tega, da so začeli pisati protestna pisma proti njegovemu stališču. Toda pisatelja Maksimov in Galič ter matematik Šafarevič so nasprotno dostavili zahodnim dopisnikom v Moskvi apel na vse, ki so za to upravičeni, naj predlagajo Andreja Saharova za Nobelovo mirovno nagrado. Pozivu se je odzval britanski poslanec Philip Goodhart, ki je poslal v Oslo ustrezni predlog.

Medtem je posegel vmes Aleksander Solženicin, ki je seveda sam dobil Nobelovo literarno nagrado. Poslal je norveškemu časopisu AFTEN-

POSTEN dolg članek, čigar glavna misel je, da nasprotje miru ni samo vojna temveč vsako nasilje. Ta spis je tako pomemben, da ga (v prevodu svojega sodelavca D. K.) KLIC TRIGLAVA objavlja v celoti. Kot znano je Solženicin dolga leta preživel v kazenskem taborišču v Sibiriji. V času Nikite Hruščova je bil izpuščen in je objavil roman z naslovom „En dan v življenju Ivana Denisoviča,“ v katerem je opisal trpljenje v sibirskih taboriščih.

Mir in nasilje

I.

“Sedanje generacije sta pretresli dve veliki svetovni vojni, zagrešile pa so tudi čustveno napako in spremembo v svojem mišljenju: vojno so pričele smatrati izključno za nevarnost mirnemu, pravičnemu in udobnemu življenju človeka, s čemer je bilo formulirano tudi osnovno nasprotstvo — vojna : mir.

“Sklicani so bili široko oglaševani kongresi, izvoljeni so bili Svetovni sveti za mir in pojavil se je naslov ‘partizan miru’, ki je vzdet javnim predstavnikom za njihova prizadevanja (včasih resnična, včasih demagoška), da se prepreči nova vojna, čeprav so mnogi imeli pri tem v mislih povsem določeno zvrst vojne, dočim so bili naklonjeni drugi kategoriji vojevanja.

“Toda naslov ‘partizan miru’ je zvenel mnogo bolje, kot pa dejanja, za katera je bil podeljen. ‘Gibanje proti vojni’ namreč še daleč ni ‘gibanje za mir’.

“Nasprotstvo med pojmi ‘mir in vojna’ vsebuje logično napako, ker je celotna teza ‘mir’ v nasprotstvu s samo enim delom antiteze ‘vojna’. Vojna je res masiven, zgoščen in živ pojav, toda še daleč ni edini izraz nenehnega vseobsegajočega svetovnega nasilja. Edino logično uravnovešeno in moralno resnično je zato nasprotstvo med mirom in nasiljem.

“Človekove eksistence namreč ne spodkopujejo in uničujejo samo viharne vojni izbruhi, temveč tudi stalni neobzdrani procesi nasilja, včasih pravtako viharne, drugič pa počasni in prikriti.

“Res je, kot pogosto pravimo, da je mir nedeljiv in da njegovo najmanjše kršenje (ni potrebno, da se to zgodi z orožjem!), moti celoten mir. Toda pravtako je res, da je tudi nasilje nedeljivo. Ugrabitev enega samega talca ali letala, je prav tako nevarna za svetovni mir kot je strel na državni meji ali bomba, odvržena na ozemlje neke druge države.

“Kot pri dvomljivi klasifikaciji vojn v ‘pravične’, in ‘nepravične’, stojimo tudi tukaj pred osnovnim izzivom resniči: nekatere skupine nasilnikov namreč trdijo, da specifična oblika nasilja, ki ga

oni izvajajo, ne predstavlja nevarnost za svetovni mir in da ga celo utrjuje.

“Vzemimo kot primer terorizem zadnjih let. Človek, ki je na-pet in v stalni pripravljenosti na vojno, je pokazal, da je nepripravljen in šibak pred drugimi oblikami nasilja, in terorizem drobnih posameznikov ga je pahnil v popolno zmedo. In kar je najbolj žalostno: največja človekova svetovna organizacija ni bila niti zmožna moralne obsodbe terorizma! Sebična večina v Organizaciji Združenih narodov je proti tej obsodbi postavila dvomljivo vprašanje, ali je res vsaka oblika terorizma škodljiva. Kakšna pa je v resnici definicija terorizma?

“Ti ljudje trdijo: ‘Če smo napadeni mi, je to terorizem; če pa mi napademo, je to gverilsko osvobodilno gibanje’.

“Toda bodimo resni. Ti ljudje zanikajo, da je terorizem zahrbtni napad v nekem mirnem okolišu, na miroljubne ljudi, ki jih napadejo vojaki s skritim orožjem in pogosto oblečeni v civilne obleke. Namesto tega zahtevajo ti ljudje, da preučimo cilje terorističnih skupin, njihova oporišča in ideologijo in potem morda priznamo, da so ‘svetniški gverilci’. (Izraz ‘mestni gverilci’, ki ga uporabljajo v Južni Ameriki, je skoraj smešen.)

“Razumljivo je, da se teroristi lahko številčno okrepijo in raztegnejo področje svojega delovanja ter se na določeni točki prelevijo v gverilsko gibanje, bodisi da dobijo kontrolo nad lastnim terorizmom ali pa da vojno in revolucijo занesejo na neko drugo ozemlje. Gverilsko gibanje samo pa se lahko spremeni v resno vojno, ki jo preko državnih meja vodijo vojaški štabi.

“Kljub vsej nedeljivosti nasilja, je tako prehaianje mogoče in postavlja določene probleme, zlasti za tiste ljudi, ki se boje resnice in skušajo opravičiti nekatere oblike nasilja.

“Vsem tem, ki skušajo potegniti tenko črto ločnico, naj navedem naslednji primer iz zgodovine Sovjetske zveze. Masovno premikanje kmetov leta 1920—21 v Sibiriji, v okrožju Tambov in v Uzbekistanu, ki je zajelo deset tisoče ljudi in ozemlja v velikosti nekaterih evropskih držav, je bilo brez najmanjšega terminološkega pomisleka označeno za ‘banditstvo’ in ta oznaka se je tako globoko zakoreninila v zavesti potomcev teh upornikov (dosti jih ni preživelo), da danes govore o svojih očetih in starih očetih kot o ‘banditih’, brez najmanjšega sledu ironije.

“Po istem merilu lahko tudi katerakoli vlada, z nasilnimi in protizakonitimi odločitvami in sistematičnim nasiljem, povroči nastanek spontanega, masovnega gverilskega gibanja, ki bo iskreno, se pravi, ne bo vodeno iz tujine.

“Prav taka oblika zakoreninjenega, nenehnega nasilja države,

pa je v desetletjih oblasti privzela vse 'pravne oblike', utrdila vrsto nasilnih 'zakonov' in odela svoje 'sodnike' v plašč dostojnosti. In ta oblika nasilja predstavlja največjo nevarnost za mir, čeprav se tega le malokdo zaveda.

"To nasilje namreč ne predvideva nastavljanja razstreliva ali odmetavanja ročnih granat. V popolni tišini deluje in le redko ga zmotijo poslednji kriki tistih, ki jih duši. To nasilje je celo uspelo, da je zadobilo nek svetniški, blagohoten, miroljuben in skoraj 'neodločen' (zaspan) zunanji videz.

"Toda njegov resnični obseg in značaj lahko ocenimo po statističnih podatkih, ki jih je zbral profesor I. A. Kurganov in so bili objavljeni na zahodu, kjer jih je mogoče brez težav primerjati. Kurganov navaja 66.000.000 mrtvih, to je več kot so v dveh vojnah izgubile vse vojujoče se države skupaj.

"Ta številka bo brez dvoma koristila vsem, ki skušajo omalovaževati pomen 'mirnega', 'počasnega' nasilja v primeri z 'vročo vojno'.

II.

"Napaka, ki jo je človek zgrešil v svojem razumevanju pojma 'mir', je predvsem čustvena. To pa ni nič nenavadnega. Motimo se pogosto, ne zato, ker težko priznamo resnico (ta je dostikrat prav na površju), temveč ker je bodisi lažje ali pa prijetneje, če se predamo svojim občutkom, zlasti še, če izhajajo iz nas samih.

"Resnica je bila že davno prikazana, dokazana in razložena, pa vendar ni bila deležna ne pozornosti ne simpatij kot Orwellovo delo '1984', zaradi 'univerzalne zarote oboževanja'.

"Zverinski pokolji pri mestu Hue so bili zanesljivo dokazani in vendar so bili komaj zapaženi in kmalu odpuščeni, ker je bila simpatija družbe na drugi strani in to vzdušje ni smelo biti moteno.

"Res je bilo 'obžalovanja' vredno, da je ta informacija za nekaj časa dosegla svobodni tisk in povzročila vsaj malenkostno zadrego strastnih zagovornikov tistega 'drugega' družbenega reda.

"Kako bi pač mogel kdo verjeti, da tisti frfotajoči metuljček Ramsey Clark ni imel niti pojma in ni mogel uganiti, da je bil ujetnik, ki mu je izročil kos papirja, potrebnega za Clarkove politične namene, tik pred tem mučen? Razumljivo je, da v Združenih državah tega Clarku ni nihče očital. Navsezadnje, to ni — Watergate."

"Samo taka zveržena moralna miselnost je tudi lahko napotila voditelja britanske Laburistične stranke, da je obiskal neko tujo državo, (ne v Afriki, seveda, tega mu ne bi nikoli odpustili) ter njeni vladi podelil samovoljno odpuščanje, ne da bi sploh vprašal o tem domače prebivalstvo.

"In ko je leta 1968, ko je bil spomin na avgustove dogodke (in-

vazije Češkoslovaške op. prev.) še živ, samo Norveška predlagala, naj bi udeležbo na olimpiadi v Mexico City ne devolili vsem državam, je prišla večina olimpijskih predstavnikov v zadrego in začeli so nekaj momljati o 'najvišjih interesih športa'.

"In vendar, kako bi strnili svoje vrste, če bi bil protest usmerjen na drugo stran! Ali bi na primer Južna Afrika brez kazni in posledic lahko pridrževala in mučila nekega črnskega voditelja polna štiri leta, kot se je to zgodilo sovjetskemu generalu Grigorenku? Vihar svetovne jeze bi že zdavnaj odnesel streho tistega zopora!

"Leta 1966 ni neki britanski tednik, ki operira v širokem okviru popolne svobode, videl nič netaktnega v tem, da je proglasil za 'ambicioznega' načrt jugoslovanskega oporečnika Mihajla Mihajlova, ki je hotel izdajati prav tak tednik v Jugoslaviji. In neki zahodnonemški tednik je v vsem svojem veličastvu zapisal, da je Mihajlov-ljev načrt 'preuranjen in da bi škodoval liberalizaciji'. Ko je Mihajlov odšel v zapor, smo pa videli, kako se je po Jugoslaviji pričela širiti liberalizacija, ko je niso več ovirali 'preuranjeni in škodljivi načrti'.

"Ali pa vzemimo nedavne avstralske in novozelandske proteste proti francoskim jedrskim poskusom. Zakaj pa ni nihče protestiral proti mnogo boli resnim kitajskim poskusom? Ali samo zato, ker bi bili previsoki stroški za vzdrževanje neke opazovalne ladje za nedoločen čas na primernem kraju? Tudi na to lahko odgovorim: polezmalichenega pogleda na svet je šlo za enostavno strahopetstvo, ker bi se nihče ne vrnil z ekspedicije v kitajsko puščavo ali plovbe proti kitajski obali — in so se tega tudi zavedali.

"In v tem je tudi hinavščina mnogih zahodnih protestov. Povsem v redu je protestirati, če ni nobene nevarnosti za življenje, če je verjetno, da se bo nasprotnik uklonil in če ni nevarnosti, da te bo obsodila levica. (V resnici je najbolje organizirati skupen protest z levico.)

"Prav isto velja tudi za različne oblike 'nevtralnosti' in 'neuvrščenosti', ki so se tako močno razširile. Ta 'nevtralnost in neuvrščenost' zahteva, da vselej klečeplaziš in se klanjaš pred eno stranjo, drugo pa biješ (in to navadno tisto, ki te hrani!)

"Pred nastopom sedanjega, hitrega in spremenljivega dvajsetega stoletja smo tako dvojno moralo človeka, družbenega gibanja ali neke vladne agencije, imenovali hinavstvo. Kako pa jo imenujemo danes?

"Ali je morda ta hinavska zverženost Zahoda vidna samo iz določene razdalje in ne iz neposredne bližine?

"Podobno zgoščeno hinavstvo izhaja tudi iz današnjega političnega življenja Združenih držav, iz neresnične vizije senatnih vodi

teljev in iz razdvajajoče zadeve Watergate. Kako je verdar mogoče, brez kakršnegakoli zagovarjanja Nixona in Republikanske stranke, da se človek ne bi čudil nad hinavsko, hrupno jezo, ki jo kažejo Demokrati?

„Kaj pa so pričakovali od demokracije, ki nima vzgrajene neke etične osnove, demokracije, ki predstavlja samo spopad interesov in nič več in to spopad, ki ga omejuje samo Ustava, brez neke vseobsegajoče etične zgradbe?

„Ali ni bila ta demokracija polna obojestranskih prevar in primerov nepravilnega ravnanja tudi na prejšnjih volilnih kampanjah, razen morda, da niso bile na tako visoki ravni elektronske tehnologije in da so, na srečo, ostale neodkrita?

„Ker sem bil osebno vsa ta leta zavzet s preučevanjem ruskega življenja pred revolucijo, sem odkril na videz nemogoče podobnosti med rusko monarhijo v njenih zadnjih letih in, na primer, med Združenimi državami, ki — tako si upam napovedovati — prav tako žive zadnja leta pred velikim polomom.

„Ta podobnost pa ne leži samo v materialni in ekonomski sferi, ali v družbeni strukturi. Leži namreč tudi v psihološkem pomanjkanju zmernosti in v čustveni brezobzirnosti, ki jo kažejo politiki. Hrup, ki so ga ameriški Demokrati dvignili v zadevi Watergate, se zato zdi skoraj kot parodija na burne in ostre napade ruskih Ustavnih Demokratov na Goremykina in Stuermerja.²

„V tem je tudi ena od skrivnosti sedanje nenavadne zgodovine. Kako je mogla biti Rusija 19. stoletja, industrijsko nerazvita, drema v svoji lagodni eksistenci, pognana naprej s tako dinamiko, da lahko danes nek ruski znanstvenik gleda na razvoj javnih zadev na Zahodu kot ra nekaj, kar se je že zgodilo daleč v (ruski) preteklosti? Smešno in žalostno obenem je zato gledati, kako družbeni tokovi, javni predstavniki in mladi ljudje na Zahodu, petdeset ali sedemdeset let za nami, 'oživljajo' naše ideje, napake in dejanja.³

„Zato se mnogi zdaj že zavedajo, da to, kar se danes dogaja v Sovjetski zvezi, ni samo nekaj, kar se pač dogaja nekje na svetu, ampak napoved človekove prihodnosti, ki zasluži vso pozornost zahodnih opazovalcev.

„Zahod seveda nima nobenih težav z dojemanjem stvari, tega si samo ne želi, ker čustveno postavlja prijetno pred neprijetnim. V takem razpoloženju pa prevladuje duh Muenchena, duh lagodnosti in popuščanja in strahopetne samo-prevar cvetoče družbe in ljudi, ki so izgubili voljo do življenja v zatajevanju in z žrtvami.

„Ta način življenja pa ni nikdar služil miru in pravici, in tisti, ki so mu sledili, so bili vselej strti in zlorabljeni; kljub temu so človeška čustva močnejša od vseh nespornih lekcij in znova in zno-

va si šibki svet slika sentimentalne podobe o tem, kako bo nasilje privzelo neko milejšo naravo in bo slednjič opustilo svojo premoč, tako da bo vsakdo spet lahko živel v brezskrbnem lagodju.

“Toda ugrabljanja letal in druge oblike terorizma so se pomnožile prav zato, ker je vsakdo pripravljen na kapitulacijo pred njimi. Ne smemo pa pozabiti, da bo terorizem za vselej uničen, kakor hitro bo naletel na neko odločnost.

“Zaradi velikega obsega in zapletenosti vsega, kar predstavlja mir, pa se boj za mir na svetu danes ne vodi zgolj na diplomatskih konferencah ali na kongresih, kjer poklicni govorniki govorijo tisočem ali milijonom dobronamernih poslušalcev.

“Najstrašnejše oblike nasilja se razvijajo brez atomskih raket, vojnih ladij in letal, obenem pa tako ‘mirno’, da se skoraj zdijo kot tradicionalni narodni običaji’.

“Sožitje na tej tesno povezani zemlji mora zato pomeniti ne le sožitje brez vojne, to namreč ni dovolj; temveč tudi kot sožitje brez nasilja, se pravi, sožitje, v katerem nam nihče ne bo govoril kako moramo živeti, kaj moramo govoriti, kaj misliti, kaj smemo vedeti in česa ne smemo vedeti...

“Ne vem kako je v Evropi, toda v moji domovini so železniški nasipi okrašeni z napisi iz kamenja: Mir na svetu! Ta propaganda ni bila zelo koristna, če bi pomenila ne le, naj ne bo več vojne, ampak tudi, da mora prenehati vsako notranje nasilje.

“Če pa hočemo doseči resničen mir, ne le kratek premor med dvema vojnama, mir, ki bo mir v bistvu in na zdravih temeljih, se bomo morali prav tako odločno boriti tudi proti tihim, prikritim oblikam nasilja, kakor se borimo proti njegovim glasnim oblikam. Naš cilj mora biti ne le, da prisilimo k molku rakete in topove, ampak tudi, da zajezimo nasilje države do takšne stopnje, da člani družbe ne bodo več potrebovali zaščite. Iz človekove zavesti moramo za vselej izbrisati idejo, da ima kdorkoli pravico do nasilja nad resnico, zakonom in splošnim pristankom.

“Potem bo živel v miru ne le tisti, ki se zanaša na velikodušnost nasilnikov temveč tudi vsak, ki se neomahljivo, vztrajno in neutrudno bori za pravice tlačениh, zavojevanih in preganjanih.

“Kolikor morem soditi iz daljave, živijo taki borci za mir tudi na Zahodu. Da jih očitvidno tudi nekdo posluša, nam omogoča, da naša upanja povsem ne zatonejo.

“Nisem upravičen sestaviti seznama teh ljudi. Morem pa navesti samo enega, Reneja Cassina, Nobelovega laureata, ki združuje globoko razumevanje problema, z moralno neoporečnostjo in duhovno močjo.

“V Sovjetski zvezi pa nam povsem razumljivo pride na misel ime Andreja Dimitrijeviča Saharova.

III.

“Splošna napaka, s katero je bil pojem ‘mir’ definiran kot odsotnost vojne in ne kot odsotnost nasilja, pa je povsem razumljivo pripeljala tudi do napačnega ocenjevanja zaslug javnih predstavnikov v boju za mir.

“Najbolj slavljene so tisti ‘borci za mir’, ki nabirajo lavorike na letališčih in v parlamentih in navadno lahko odstranijo nevarnost mrzle ali vroče vojne. Mrzlo vojno, ali ‘voino besed’, Zahod vselej izgubi, ker so njegove izjave podvržene kritični analizi. Imenujejo jo tudi ‘živčno vojno’ ali ‘tekmo v vztrajnosti’, ki jo Zahod pravtako vselej izgubi. Taki borci za mir so vselej pripravljeni na vse mogoče koncesije, samo da ustaviijo polemiko v tisku in ustvariijo premor za trgovino in druge namišljene ugodnosti.

“Na drugi strani pa so ljudje, ki se vztrajno upirajo vsem oblikam nasilja, ki ograža globalni mir in pri tem tvegajo, da jih prištetjejo med vojne hujskače, včasih pa so celo namerno oklevetani s tem. Ta sprememba v našem razumevanju tega, kar je v resnici nasprotno miru, bo prizadela tudi dejavnost Nobelovega mirovnega odbora. Po eni strani njegove razsodbe ali odločitve izražajo razpoloženje svetovne skupnosti, po drugi strani pa je prav tako razumljivo, da one same oblikujejo to razpoloženje in določajo kriterije.

“Zato ima Nobelov mirovni odbor izredno odgovornost pri izbiri laureatov. Celo če se odbor odloči, da nikomur ne podeli nagrade, je to značilno v tem smislu, da postanejo uspehi in dosežki prejšnjih laureatov tako visoki, da jim ni več primere.

“Obstaja pa tudi nevarnost napačnega ocenjevanja. Vzemimo, da bi bila leta 1939 Nobelova nagrada podeljena Nevillu Chamberlainu. (Podelitev nagrad je preprečila svetovna vojna.)

“Veliko začudenje in močno različna mnenja bi danes povzročila tudi podelitev nagrade nekemu javnemu predstavniku, ki je delno prispeval k olajšavi mednarodne napetosti s svojo teorijo ‘neuvrščenosti’, doma pa je poznan kot zatiralec svobode in narodnostnih gibanj.

“Če je namen Nobelove nagrade okronati dolgotrajna prizadevanja določenih oseb in utrditi njihovo avtoriteto v bodočem delu, potem pravilna ali nepravilna izbira prav tako zvišuje ali zniža avtoriteto samega Nobelovega odbora.

“Ker bi se rad poslužil pravice, da kot Nobelov laureat imenujem kandidate za to nagrado in ker ne morem stopiti v stik s tem odborom drugače kot s pomočjo tega pisma, prosim, da se te vrste smatrajo za uradno nominacijo Andreja D. Saharova za Nobelovo nagrado za mir 1973.

“V svojem nedavnem intervjuju za Associated Press in Le Monde sem navedel osnovo za svoj predlog, ko sem poudaril Saharova vz-

trajna in neutrudljiva prizadevanja za ceno velikih osebnih žrtev in celo osebne nevarnosti, da nasprotuje nasilju države nad poedinci in nad skupinami.

„To dejavnost, ki sem jo opisal v tem pismu, je treba smatrati za najvišji doprinos univerzalnemu miru, in to ne kot nek navidezen, namišljen doprinos, temveč kot najosnovnejši doprinos, s katerim je en sam posameznik junaško zdržal mogočno nasilje in s tem okrepil univerzalni mir.

„Naj Nobelov odbor tudi odstrani vse dvome o Saharovi preteklosti in njegovih preveč zaznavnih uspehih na polju oboroževanja. V resnici ni nobenega paradoksa: šele v zavesti preteklih napak, v očiščenju in pokori, najdemo najgloblji pomen človekovega bivanja na zemlji”.

Pomen Solženicinovega pisma za nas

Z našega stališča je seveda izrednega pomena, da Solženicin izrecno omenja Mihajla Mihajlova in zatiranje v Jugoslaviji. Več kot to: potem ko razpravlja o Chamberlainovi "miroljubnosti", posredno protestira proti Titovi kandidaturi za Nobelovo mirovno nagrado. Le tako je namreč mogoče razumeti odstavek, ki sledi retoričnemu vprašanju o Chamberlainu. Skoro nemogoče je, da bi obstajala zveza med jugoslovanskimi in ruskimi svobodnjaki, toda nedvomno je med njimi enotnost duha. Zanimivo je, da so iz Jugoslavije začeli prihajati glasovi o resnih pomislekih proti nekritičnemu zbliževanju med Nixonom in Brežnjevim že pred letom dni. Saharova je v pismu iz Prage TIMESU (London) podprl tudi češki profesor F. Janouch.

Podčrtati je treba, da se Solženicin obrača prav tako proti neuvrščenosti, temu Titovemu konjičku. Jasno bi moralo biti, da je nevtralnost med sovjetskim komunizmom in svobodno demokracijo komaj kaj bolj upravičena kot je bila nevtralnost med nemškim nacizmom in svobodnim svetom. Povrhu pa taka neuvrščenost tako in tako močno šepa, če se za njo skrivajo uvrščenci kot Castro in Tito ki je po svojih lastnih besedah, objavljenih v VIJESNIKU (Zagreb) od 23. februarja 1973, odstavil zunanjega ministra Tepavca in njegovega predhodnika Nikezića, ker sta opustila "naše razredno stališče v zunanji politiki" in enačila Združene države s Sovjetsko zvezo, dasi je Sovjetska zveza "socialistična".

Obup svobodnjakov v Vzhodni Evropi je seveda mlačnost zahodnih demokratov vseh zvrsti. Vse je prekosil londonski socialistični tednik NEW STATESMAN, ko je 7. septembra objavil članek Deva Murarke, sicer moskovskega dopisnika nedeljskega lista OBSERVER. V tem članku je Murarka napadel pretirano obširno pi-

sanje o sovjetskih disidentih, ki so po njegovem produkt uživaškega in skrajno intelektualiziranega srednjega razreda in ki se brigajo predvsem sami zase in le drugotno za množice. Množicam da gre po mnenju pisca za dvig življenjskega standarda in jih lumpen-buržoazija prej draži kot nanje vpliva, ko nastopa proti sovjetskemu režimu in zahteva večje svoboščine. To je stara lajna! Levičarski ekstremisti že desetletja pridigajo ljudem v Vzhodni Evropi in v nerazvitih deželah, naj se odpovedo svoboščinam, pa bodo oni s podporžavljenjem in planiranjem poskrbeli, da bodo siti in oblečeni in se jim bo dobro godilo. Menda se je medtem prav v Vzhodni Evropi pokazalo, da je podržavljanje irelevantno, planiranje iz centra pa nemogoče, in da komunisti ne bi bili mogli povzročiti popolne gospodarske zmede, če bi morali odgovarjati opoziciji in ljudstvu za svoja dejanja. Veliki pomen Saharova je ravno v tem, da kot znanstvenik poudarja, da brez kritike — in v politike opozicije — ni ne znanstvenega ne tehniškega ne gospodarskega in seveda najmanj kulturnega napredka.

Bedaki in znanost

Tako ravno iz Rusije prihaja potrdilo, da je formalna demokracija, na katero so toliki v preteklih letih pljuvali, vsaj na dolgo dobo edino zagotovilo za napredek in tudi izboljšanje življenjskih pogojev. Sicer se oblasti lahko polasti vsak bedak, ki si domišlja, da je v posesti popolne znanosti, in po mili volji preprečuje resničen dvig množic, dasi sicer lahko sem in tja doseže kak tehnični uspeh, ko razpolaga z vsemi sredstvi v državi. Vse te probleme je že med vojno obdelal avstrijski social-demokrat in sedanji britanski socialni filozof Sir Karel Popper v svojem delu "Odperta družba in njeni sovražniki."

Več kot to: vsi, vštevši sovjetske komuniste, hinavsko hvalijo človeške svoboščine, ki so prav osnova kritične demokracije. Pozačiti ne smemo, da so pred nuernberškim sodiščem nacistične voditelje obsodili tudi zaradi zatiranja notranjih nemških demokratskih pravic, dasi so mnogi imeli v tem pogledu pomisleke — seveda ne levičarski skrajneži, ko je šlo za fašiste. Vsi — spet vštevši tako sovjetske kot jugoslovanske komuniste — pridno prisegajo na Listino Združenih narodov o človeških pravicah, dasi seveda poznavalci vedo, da komunisti pri tem drže v žepu figo. Pravijo namreč, da se človeških pravic nihče ne sme posluževati za nasprotovanje njihovi "znanstveni" oblasti, kar seveda ni nikjer rečeno v Listini sami. Listina zahteva med drugim svobodo mišljenja govora in potovanja.

Nastop Saharova in Solženicina je imel ogromen odmev. Lon-

donska televizijska "Panorama" mu je dne 23. septembra posvetila pol ure. Kakor je to neverjetno, je oddaja vključila telefonski pogovor s Saharovim. Moram priznati, da mi ni povsem jasne, zakaj sovjetski cenzorji dopuščajo tako uporabo telefona. Vsi svetovni časopisi so imeli o Saharovu in Solženicinu in o njihovih stališčih, predvsem o popuščanju napetosti in notranji demokratizaciji, obširna poročila in uvodnike, na splošno zelo ugodne.

S pomisleki so nastopili predvsem diplomati: Kissinger, bivši britanski veleposlanik v Moskvi Hayter in Willy Brandt, ki je dejal, da bi skušal doseči pomirjenje s Sovjetsko zvezo, celo če bi tam še vedno vladal Stalin. Njihovo gledanje je, da se državna politika pač ne more ozirati na to, kakšna je notranja ureditev drugih držav, s katerimi skuša sodelovati.

Londonski TIMES je končno 26. septembra objavil uvodnik čez pol strani, v katerem razčlenja vsa ta stališča in prihaja do sklepa, da imata Saharov in Solženicin v bistvu prav. Kadar gre za vojne zveze — razmišlja TIMESOV uvodnik — države ne morejo biti izbirčne, ko iščejo zaveznike. Toda pri sedajnih pogajanjih s Sovjetsko zvezo gre za več kot to. Sovjetska zveza po eni strani želi tehniško in gospodarsko sodelovanje, po drugi strani pa hoče nadaljevati ideološko vojno. Če je tako, ima pač tudi Zahod pravico staviti svoje pogoje, ker se ne more zanašati samo na upe, da se bo Sovjetska zveza že kako liberalizirala. Najmanj kar Zahod mora zahtevati je, da Sovjetska zveza spoštuje splošno sprejete človeške pravice. Zunanje in notranje politike ni mogoče popolnoma ločiti.

Kdor pozna britansko konservativnost v diplomaciji, lahko tako pisanje TIMESA samo pozdravi, predvsem seveda KLIC TRIGLAVA, saj v bistvu velja tudi za Jugoslavijo.

-
1. Solženicin se tukaj moti. Clark, bivši ameriški pravosodni minister, ki je obiskal Hanoj, je bil deležen ostre kritike v Združenih državah.
 2. Ta dva sta vodila zadnji dve carski vladi in so ju zato Ustavni Demokrati hoteli odstraniti, češ da bodo s tem rešili monarhijo.
 3. Je morda avter mislil pri tem na Tolstoja kot nekakega duhovnega očeta današnjih „hipijev“?
 4. Po mojem mnenju se Solženicin tukaj moti, ker se mi zdi, da kandidate lahko imenujejo laureati samo na svojem področju.

Opombe prevajalca.

Gradivo k zgodovini slovenske cerkve

NA POTI DO SLOVENSKE CERKVENE POKRAJINE

* Pričujoči članek je bil objavljen v II. številki revije *Novi časi*, ki jo je leta 1962 izdal v Buenos Airesu France Krištof. Zaradi pomembnosti podatkov ponatiskujemo dobesedno. — Op. ured.

Povzdignitev ljubljanskega škofijskega sedeža na stopnjo nadškofije, ki dokazuje veliko naklonjenost vladajočega papeža Janeza XXIII do slovenskega naroda, je vzbudila dosti komentarjev ne samo med Slovenci, temveč tudi med katoličani drugih narodov. Nemško katoliško časopisje gleda v odloku sv. sedeža predvsem izraz skrbnega zanimanja za katoličane pod oblastjo ateističnih režimov. Posebno zajemljivi so odmevi med katoličani dveh nam najbližjih narodov. Slovaško katoliško časopisje je novico prišlo na prvih straneh: „Jednota“ (Middletown, Pa, ZDA) jo je v številki 7. marca 1962 pospremila s tem komentarjem: „Týmto je Slovinsko osobitnou cirkvenou provinciou, ku ktorej okrem novovymenovaného arcibiskupa L'ubl'ane prináleží aj biskupstvo v Maribori.“ Mnogo slovaških inteligentov upa, da bo Ljubljana služila za predhodni primer, ko bo leta 1963 ob 1100-letnici prihoda slovanskih apostolov postalo aktualno vprašanje nadškofije v Nitri in s tem slovaške metropolije. Zadovoljstvo hrvaških javnih delavcev je med drugim izrazil dr. Ante Ciliga, ko čestita Slovencem, da je „veliki Janez XXIII. izpolnil to željo, to potrebo, to pravico slovenskega naroda.“ „Čestitamo braći Slovencima na ovom fundamentalnom nacionalno-vjerskom postignuću.“ Žal je v razlago pomembnega dogodka zašlo vse preveč pravno in zgodovinsko neutemeljenih sodb; toliko, da je bilo potrebno poiskati si zanesljivih informacij v poučenih virih.

VPRAŠANJE: Posebno izven slovenskega javnega mnenja je razširjena misel, da je Ljubljana postala s povzdignitvijo v nadškofijo metropolitansko središče slovenske cerkvene pokrajine; ali je takšno mišljenje pravo?

ODGOVOR: Bula sv. očeta Janeza XXIII. z dne 22. decembra 1961 je povišala ljubljanski škofijski sedež v nadškofijski sedež, ljubljanski stolni kapitelj v nadškofijski kapitelj. Ni pa v buli govora ne o sufraganih, ne o metropoliji, ne o novi cerkveni provinci. Ljubljanski nadškof spada v vrsto nadškofov, ki nimajo sufraganov, ki niso predstojniki cerkvene province. Po Zakoniku cerkvenega prava so ti nadškofje enaki metropolitom (kan. 273, kan. 280), t. j. nadškofom, ki so predstojniki cerkvene province, razlikujejo se pa od njih v tem, da ne izvajajo nad nikomer metropolitanskih pravic, ki so našteje v kan. 274. Izrecno ZCP omenja te nadškofe dvakrat. V kan. 285., ki jim ukazuje priključiti se enemu izmed sosednjih metropolitov glede udeležbe na njegovem provincialnem koncilu. Kan. 1594 § 3 pa določa, da je ta metropolit tudi redno sodišče druge stopnje za nadškofijo brez lastne cerkvene province v smislu kan. 285. Nadškofov, ki obenem niso metropoliti, je v Cerkvi zelo malo, v večini katoliških dežel so celo ne-

znani. Leta 1961 jih je bilo 46, dočim je bilo metropolitov 345; v Evropi jih je 20 (Marseille, Trento, Poznan). V Jugoslaviji so bili doslej že trije taki nadškofi brez sufraganov: barski, zadarski in belgrajski. Ker je v Jugoslaviji samo ena metropolija sosedna ljubljanski, namreč zagrebška, bo ljubljanski nadškof za pravna dejanja po omenjenih obeh kanonih priključen zagrebškemu nadškofu, seveda dokler ne bo ustanovljena slovenska cerkvena pokrajina. Zanj bodo sklepi zagrebškega provincialnega koncila obvezni (prim. Eichman-Mörsdorf I., 387). V hrvaško-slavonski cerkveni provinci, ki obstaja od leta 1852, pa takega koncila doslej še ni bilo.

VPRAŠANJE: *Ali obstajajo tudi objektivne ovire za nastanek slovenske cerkvene province v vsem obsegu republike Slovenije?*

ODGOVOR: Na to vprašanje je mogoče odgovoriti le, ako ugotovimo sedanji cerkveno-ustavni položaj Slovenije.

Slovensko ozemlje v mejah (ljud.) republike Slovenije pravno pripada danes devetim diecezam: ljubljanski, mariborski, goriški, tržaško-koperski, reški, krški (s sedežem v Celovcu), sekovski (s sedežem v Gradcu), kameniški (Szombathely na Madžarskem) in zagrebški. Dieceze in dele diecez upravljata dva rezidencialna škofa in dva apostolska administratorja s sedežem v slovenski republiki. Ljubljanski ordinarij upravlja kot rezidencialni škof ljubljansko škofijo v Jožefinskih mejah, ki jih je delno spremenila apostolska konstitucija ustanovitve reške škofije 1925 (tedaj je izgubila večji del dekanije Trnovo na Krasu) in apostolska konstitucija „Christi fideles“ leta 1933, ki je cerkveno teritorialno razčlenitev uskladila z mejno črto po rapalski pogodbi (tedaj je goriška nadškofija dobila dekaniji Vipava in Idrija, ostale župnije v zasedenem ozemlju pa tržaška škofija, samo Belo peč pa videmska nadškofija (Udine). Kot apostolski administrator pa ljubljanski škof upravlja drobec krške škofije (dve župniji na Jezerskem) in še manjši drobec goriške nadškofije (ekspozitura Davča). Mariborski škof upravlja kot rezidencialni škof lavantinsko škofijo v mejah Slomškove preosnove (razen nekaj župnij, ki jih je po ustanovitvi SHS prevzel Gradec). Kot apostolski administrator pa upravlja celo Prekmurje (2 dekaniji z 18 župnijami), ki ju je dobil od škofije v Kamenici, in pa delo sekovske škofije (3 župnije) ter krške škofije (izvzemši Jezersko), ki so prišli pod SHS, t. j. Mežiško dolino s 13 župnijami.

Za zapadnoslovensko ozemlje, ki je bilo osvobojeno po drugi svetovni vojni, obstajata sedaj dve apostolski administraturi; ena za ozemlje goriške nadškofije, druga za ozemlje tržaško-koperske in reške škofije. Pod zagrebško nadškofijo spada Razkrižje pri Štrigovi.

Apostolske administrature so nadomestna in začasna oblika na področju redne cerkvene ustave. Pravice apostolskega administratorja se izvajajo iz papeževe primacialne oblasti. Nadpastirska oblast škofa, ki mu je teritorij pripadal pred izročitvijo apostolskim administratorjem, nad tem ozemljem sicer „počiva“, toda ni ugasnila.

Ko bi stopil v veljavo jugoslovanski konkordat iz leta 1935, bi bila podoba cerkveno-upravne razčlenitve Slovenije danes manj pisana, ker bi bili z njim dokončno v stalno redno upravo ljubljanskemu in mariborskemu škofu izročeni tisti deli ozemlja, ki jih upravljata kot apostolska administratorja. Tako pa je po drugi svetovni vojni pisanost samo še povečana. Poučno bi bilo pregledati, koliko pokrajin v Evropi obsega še izza prve svetovne vojne obstoječe neredne razmere v cerkveni administraciji. Menda samo Slovaška tekmuje v tem oziru s Slovenijo: dve deželi, ki sta pastorki tudi v cerkveni zgodovini.

V sedanjih razmerah bi trenutno samo mariborska škofija mogla priti v sestav slovenske cerkvene pokrajine, seveda brez delov, ki jih danes škof upravlja kot apostolski administrator, ako ne bi ti s posebnim pravnim aktom bili priključeni dokončno mariborski škofiji. Jasno je, da je ustvaritev trajne redne cerkvene uprave za ozemlje sedanjih obeh primorskih apostolskih administracij pereča pastoralna nujnost. Potrebna bi bila ustanovitev nove škofije v Novi Gorici in v Kopru. Ker pa italijanski parlament degovora med Jugoslavijo in Italijo o razdelitvi Svobodnega tržaškega ozemlja z dne 5. oktobra 1954 ni ratificiral, obstaja še vedno na tem mejnem sektorju zgolj de facto in provizorična razmejitev. Tako neurejeno mednarodno pravno stanje preprečuje ureditev cerkveno-ustavnih ozemeljskih odnosov v zapadni Sloveniji. Sveti sedež se namreč drži načela, da dokončno redno cerkveno ureditev uvaja samo na ozemljih, ki imajo po mednarodnih pogodbah dokončen statut. Ker tudi goriška nadškofija z Devinskim dekanatom sega na Tržaško ozemlje, tudi ni mogoča ureditev samo za njen teritorij v Jugoslaviji.

Med slovenskimi ordinariji je tedaj eden nadškof, ki ni metropolit, eden eksempten škof, dva pa apostolska administratorja. Tak položaj ni v skladu z idealno obliko redne cerkvene ustave: župnija, diocesa, cerkvena provinca, ki velja kot pravilo. Eksemptnost po svoji naravi izključuje pripadnost k neki cerkveni pokrajini. Hoteti eksemptnost pomeni ne hoteti cerkveno pokrajino.

VPRAŠANJE: *Za povišanje ljubljanske škofije je pravno dal prvo pobudo ljubljanski stolni kapitelj. Najprej je prosil za svet jugoslovanske nadškofe in za odobritev prosilnega postopka vse slovenske ordinarije. Potem je v soglasju z vsemi slovenskimi ordinariji vložil prošnjo na Sveti sedež. Prošnjo so jugoslovanski nadškofje toplo priporočili. Rim jo je izredno hitro pozitivno rešil. Ali je bila omenjena pot do Rima mogoča?*

ODGOVOR: Mogoče so bile še druge poti. Tako bi prošnjo mogli predložiti v svojem imenu izvenljubljski slovenski cerkveni dostojanstveniki. Želja po slovenski provinci bi tako dobila jasen in nedvoumen izraz, celo zedinjenega naroda edino vreden izraz. Tak postopek ne bi silil prihodnjega zgodovinarja k ugotavljanju določenih negativnih pojavov v procesu

slovenske narodne integracije. Onemogočil bi tudi porog naših narodnih nasprotnikov.

VPRAŠANJE: *Nekaterim svojim zaupnikom je dr. Anton Korošec, šastni kanonik mariborskega stolnega kapitlja, leta 1935 pripovedoval, kako je nekemu članu drugega stolnega kapitlja v jugoslovanski Sloveniji moral dopovedovati, da cerkvena metropola spada v glavno mesto Slovenije, pa tudi zavračati njegovo mnenje, da metropolitansko središče ne gre Ljubljani, ker da ni ne najstarejša ne največja slovenska škofija. Ali je stališče dr. Korošca zgodovinsko in pravno utemeljeno?*

ODGOVOR: Stališče dr. Korošca prav nič ne preseneča tistega, ki ve, da je ta sin ene ncsilnih pokrajin slovenstva pripadal tisti generaciji, ki je v Slomškovem Mariboru imela tako živ smisel za „zbiranje slovenske zemlje“ okoli slovenske prestolnice, da so ji nemški in štajercijanski publicisti vzdeli naziv „Laibacher.“ Prof. Baš je zbral zanimiv material o tem vzdeku, ki skriva v sebi le strah pred možmi, ki so se zavedali, da slovenska narodna integracija imperativno terja zlom tistih provincialnih patriotizmov, ki navezujejo na izza Karolingov slovenskemu narodu smrtno nevarno razdelitev njegovega ozemlja.

Ali je kdo 1962 še ponavljal že 1935 do matorosti zastarelo in do nesrečnosti nevzdržno stališče, bo treba zgodovinsko še ugotoviti. Seveda tako stališče ne bo ušlo neizogibni obsodbi. Zrelost slovenskega klera po vseh pokrajinah dokazuje dejstvo, da je ustanovitev ljubljanske nadškofije vsaj v devetdesetih odstotkih z navdušenjem pozdravil.

Lavantinska škofija je bila res ustanovljena 1223, kot njen zgodovinar dr. Fran Kovačič meni, zato, ker je salzburški nadškof z njo hotel ovirati osamosvojitvene težnje svojega krškega sufragana na južnih mejah metropolije. Toda od ozemlja prvotne lavantinske škofije s sedežem v št. Andražu sedanja mariborska škofija obsega le del nad Dravo, ki sega od sedanje jugoslovansko-avstrijske meje pri Dravogradu do potoka Črmenice (Vodmata), to je dekaniji Radlje (nekdanj Marenberk) in Dravograd, slednjo celo kot krško administraturo. Teritorij nekdanjega celjskega okrožja je lavantinska škofija dobila šele 1788. Ko je bilo lavantinskemu sedežu 1857 priključeno mariborsko okrožje in je bil sedež škofije premeščen v Maribor, je nastala popolnoma nova škofija, saj je izgubila istočasno velikovško okrožje na Koroškem, s tem pa vse svoje prvotno ozemlje razen dekanije Radlje. Tej novi škofiji bi pristojal samo naziv mariborska. Toda poimenovanje „lavantinska“ ni samo tipična kanonistična fikcija, temveč vodi tudi k popolnoma napačnim in tudi nevarnim predstavam. Nemški zgodovinar Josef Wodka v svojem zgodovinskem priročniku „Kirche in Oesterreich“ na str. 469—470 navaja tudi lavantinske nadpastirje na seznamu avstrijskih škofij. Ker pa se zaveda, da po prenosu sedeža v Mariboru to pač ni več mogoče, vrsto lavantinskih škofov ustavi pri Slomšku. Seveda nestrokovnjaki izvajajo lahko še drugačne sklepe, posebno, če jim zgodovinsko

znanje in neznanje zasenčuje nacionalistična strast. Prvi bi morali biti logični glede te zadeve Slovenci sami. Sicer ni prav nobenih zgodovinskih razlogov, da bi mogli žalovati zaradi opustitve naziva „lavantinski“, saj je npr. v precdenčnem redu salzburških cerkvenih dostojanstvenikov lavantinski sufragani prišli šele za salzburškim stolnim proštom. Neke čustvene vezi morejo Slovence na lavantinsko škofijo vezati šele od Slomška dalje, toda Slomšek je postal ustanovitelj dejansko nove — mariborske — škofije.

O površini ljubljanske in mariborske škofije daje šematizem katoliške Cerkve v Jugoslaviji naslednje podatke: Ljubljana 8.799 km², od tega apost. adm. Davča 20 km² in Jezersko 68.6 km²; Maribor 7.398 km², od tega apost. adm. delov sombateljske škofije 950 km², sekovske škofije 53 km² in krške 405 km². Annuario Pontificio za 1961 daje še druge podatke: Cerkvá ima ljubljanska škofija 1050, mariborska 319; župnij ljubljanska 277, mariborska 225; svetnih in redovnih duhovnikov ljubljanska 425, mariborska 400; prebivalcev ljubljanska 586.000, mariborska 551.468.

Toda vsi ti zgodovinski in statistični podatki so drugotnega pomena. Ko je dr. Korošec terjal metropolitansko središče v Ljubljani, je bil v skladu s stalnimi načeli cerkvenopravnega razvoja o združevanju škofij v cerkvene province. Kot slovenski politik je pa zagovarjal z narodnega vidika edino branljivo tezo.

VPRAŠANJE: Ali more cerkvena organizacija imeti celo usodne nastopke tudi v svetnem življenju naroda?

ODGOVOR: Slovcem tega pač ne bi bilo treba pojasnjevati po hudih zgodovinskih izkušnjah, ki smo jih imeli s salzburško metropolijo. Za Slovence je bila ena najbolj usodnih odločitev karolinška cerkvenoupravna razmejitev in razdelitev slovenskega ozemlja po reki Dravi. Ugotoviti moremo, da danes slovensko-nemška etnična meja poteka skoro točno po tej mejni reki med salzburško in oglejsko metropolijo.

Če bi se mogla uveljaviti Metodova moravsko-panonska nadškofija, bi bila zgodovina podonavske in vzhodnoalpske Srednje Evrope popolnoma drugačna.

Ne samo v srednjem veku, tudi v moderni dobi so si države in narodi vedno prizadevali imeti v svojih mejah od tujih metropolitov neodvisno cerkveno organizacijo. Slovenska cerkvena provinca je eden izmed aspektov slovenske narodne integracije. Kdor tega ne ume, ne ve ničesar, ne iz sociologije, ne iz zgodovine.

Kot znano je Jugoslavija šla v drugo svetovno vojno z vso cerkvenoupravno neurejenostjo, ki bi jo moral rešiti konkordat. Seveda so pod novo civilno oblastjo mogle oživeti pravice starih škofij. Vzemimo, da bi Prekmurje pred drugo svetovno vojno tvorilo lastno samosvojvo prelaturu s sedežem v Olšnici (kar je staro slovensko ime za Mursko Soboto). Ne bi bilo mogoče, da bi ta deželica pod madžarsko okupacijo prišla spet pod oblast tujih ordinarijev. Cerkvene koristi v deželi bi zastopal sin doma-

čega ljudstva, ki je dalo že tako izrazite cerkvene voditelje kot sta bila msgr. Fr. Ivanoczy in nadškof Frane Rogač. Pomislimo koliko moralne opore je med nemško okupacijo dajal slovenskim ljudem škof Ivan J. Tomažič. Kako vse drugače bi bilo, če bi Maribor še spadal pod Gradec!

VPRAŠANJE: *Govorilo se je, da zato še ni bila ustanovljena slovenska cerkvena pokrajina, ker kanonsko pravo ne pozna metropolitov z zgolj konprovincialnim škofom.*

ODGOVOR: Ta razlog ne drži. Najprej je treba omeniti, da ima ravno ljubljanska metropolija z enim sufraganom že precedent v jugoslovanskem konkordatu 1935.

Annuario Pontificio za leto 1961 navaja 27 metropolij z enim sufraganom, med njimi šest v Evropi.

Slovenskemu primeru je zelo blizu letonski: škofija Riga (ust. 1918) je postala nadškofija za ves teritorij republike leta 1923, toda 1937 je postala metropolija, ko so ustanovili še drugo letonsko škofijo v Liepaji. Od blizu dva milijona prebivalcev šteje Letonska le četrtino katoličanov. Tudi nam v mnogih czirih tako podobna Moravska tvori lastno cerkveno provinco: metropolit v Olomucu ima od 1777 sufragana v Brnu, v južnovzhodni Madžarski ima metropolit v Kalocsi (1000) sufragana v csanadskem škofu (1063, sedež Széged). Nadškof v mestu Malti je od 1944 metropolit za otok Malto, ko je bila ustanovljena škofija še v mestu Gozo. V Veliki Britaniji ima Cardiff (1916, prej Newport) sufragana v škofiji Menevias. Na Sardiniji je nadškof v Orestano metropolit za sufragansko škofijo Ales e Terralba.

Dokaz, kako se danes Cerkev trudi uskladiti svojo organizacijo s strukturami celo ravnokar osamosvojenih narodov oz. držav, nudi Afrika, kjer je Cerkev v veliko primerih celo prehitevala politični razvoj.

Za Dahomey (država ustanovljena l. 1958), ki ima blizu 12% katoličanov med komaj milijonom prebivalcev, je bila 14. septembra 1955 ustanovljena metropolija Cotonou (ap. vikariat 1948, prefektura 1881) obenem s sufragansko škofijo Porto Novo (apost. vikariat 1954).

V državi Gabon (od 1958), kjer je 44% katoličanov med 410.000 prebivalci, obstaja od 11. februarja 1958 metropolija Libreville (ap. vikariat 1947) in isti dan ustanovljena sufraganska dieceza Mouilla.

Republika Gvineja (neodvisna od 2. oktobra 1958), ki nima niti 2% katoličanov med dva milijona petsto tisoč prebivalci, ima lastnega metropolita v Cönacry (ap. pref. 1897) od 25. aprila 1959, ko je bila ustanovljena škofija v N'Zérékoré.

V Senegal (država od 1958) je Dakar (ap. vikariat 1953, pref. 1929) postal 14. septembra 1955 sedež metropolita, istočasno je bila ustanovljena konprovincialna škofija Ziguinchor (ap. vikariat 1957, pref. 1929). V Senegal ni niti 6% katoličanov, vseh prebivalcev je 2.300.000.

Večji je odstotek katoličanov: 15% v rep. Togo (1.100.000 prebival-

cev). Tudi ta mlada afriška republika (država 1958, neodvisna leta 1960) tvori lastno cerkveno provinco od 14. septembra 1955: metropolit sedi v mestu Lomé (ap. vik. 1938, prefektura 1892), sufragani v mestu Sokodé (prefektura 1937).

V teh državah, ki so nekoč pripadale k Francoski ekvatorialni in zahodni Afriki, je kler rasel v latinski kulturi, ki ima neprimerno bolj zaostren smisel za institucije kot pa germanski krogi, ki so doslej določevali izobrazbo velike večine Slovencev.

VPRAŠANJE: *Večkrat smo brali, da Slovenci še nikoli nismo bili kot sedaj zastopani v Rimu. Bili smo zatoorej presenečeni, ko je palij za ljubljanskega nadškofa prevzel nek monsignor neslovenskega rodu. Ali obstajajo glede prevzema palija kakšna cerkvenopravna določila?*

ODGOVOR: Med kánoni, ki govore o paliju, kan. 275 določa, da je metropolit (ekvipariran mu je nadškof, ki nima cerkvene province) dolžan v treh mesecih po škofovskem posvečenju, oziroma odkar je bil v konzistoriju imenovan — če je že posvečen škof — prositi sam ali po zastopniku za palij, ki označuje nadškofovo oblast. Po običajih rimske kurije so nekoč imeli izključno pravico postulirati palij kot zastopniki nadškofov konzistorialni advokati (Dictionnaire de Droit canonique s. v. Avocats consistoriaux). Danes morejo postulirati palij tudi druge osebe. Kot morete videti iz „Osservatore Romano“ je ob zadnji izročitvi palijev med postulatorji bil npr. pater Bouscaren iz generalne kurije Družbe Jezusove. Konkretni postulator more seveda biti določen po posrednih pooblastitvah.

Kadar govorimo o navzočnosti Slovencev, moramo razločevati med slovensko navzočnostjo in navzočnostjo slovensko rojenih posameznikov. V polnem pomenu bi mogli biti Slovenci mednarodno kot Slovenci zastopani le na csnovi lastne državnosti z lastnimi diplomatskimi predstavniki. Efektivno pa morejo zastopati slovenske interese le osebnosti, ki niso osebe le v ontološkem pomenu. Slovenci smo imeli doslej le enkrat srečo, da je rojak vdilj priznavane narodne identitete s svojim osebnim vplivom znal zagotoviti v odlokih cerkvenega središča slovensko navzočnost. Izredne osebnosti pa se ne rode vsako desetletje. Zato je nujna potreba institucionalizirati slovensko navzočnost. V tem oziru bi mogel postati Slovenski zavod pomemben. Pa tudi ta fukcija podstavlja obstoj slovenske cerkvene province.

VPRAŠANJE: *Ali je morda bil sedanji rektor Hieronimovega zavoda za postulatorja izbran vprav kot rektor tega jugoslovanskega zavoda?*

ODGOVOR: Zavod sv. Hieronima se uradno res imenuje „Collegium Illyricum Sancti Hieronymi in Urbe“; tudi je res, da so z imenom Iliri označevali Južne Slované v celoti, zato tudi prevod „jugoslovanski“ filološko ni čisto izključen. Toda upoštevati je treba, da je že pred drugo svetovno vojno „šematizem katoliške Cerkve v Jugoslaviji,“ ki je izšel po naročilu jugoslovanskega episkopata, gornji latinski naslov prevajal drugače, nam-

reč „Hrvatski zavod sv. Hieronima u Rimu“. Poznejša leta zmed seveda niso ostala brez vpliva tudi v tej ustanovi.

VPRAŠANJE: *Morda pa je bil namen imenovane izbire postulatorja ravno vnovič poudariti zvezo Slovencev s Hieronimovim zavodom?*

ODGOVOR: Tudi ta vaša podmena bo le preveč optimistična. Saj tudi leta 1953, ob petstoletnici publicirana zgodovina zavoda o teh zvezah roče nič vedeti.

Toda zgodovinsko je slovenski delež v zavodu neutajljiv. Do 1655 so Slovenci iz Koroške, Kranjske in Štajerske imeli dostop v hospic in kolegialni kapitelj sv. Hieronima. Toda Dalmatinec Hieronim Paštrič, tudi v historiografiji znan falzifikator, jih je s ponarejenimi listinami izrinil iz zavoda. Tudi hrvaški zgodovinar dr. Ivan Črnić — ki je študiral bogoslovje v Gorici — v svoji razpravi k zgodovini zavoda poudarja, da so bile Slovencem pravice v njem po krivici odvzete. Iz darovanih seznamov je razvidno, da so se za zavod opravljale nabirke po slovenskem etničnem ozemlju, celo v nesrečnem času, ko je bila Hrvaška zvédena na tkim. „reliquiae reliquiarum icelyti olim regni Chroatiae.“ Na neke konstante v slovenski zgodovini odnosov do sosedov kaže tudi dejstvo, da so v pravdi glede Hieronimovega zavoda tudi nemški plemiči s Kranjskega zanikali, da bi bili prebivalci Kranjske Iliri (Južni Slovani). Potegoval pa se je tedaj za slovenske pravice Juraj Križanić, „oče slovenske vzajemnosti.“

VPRAŠANJE: *Se vam zdi, da se osnovni strukturni problemi katoliške Cerkve v Sloveniji bliža rešitvi?*

ODGOVOR: Vprav sedanji pontifikat kaže veliko razumevanje za pastoralno nujne prilagoditve cerkvenih struktur narodnim stvarnostim. Zelo visoka osebnost v vodstvu Cerkve se je lani čudila, kako da Ljubljana kot središče katoliškega naroda še ni nadškofija. Seveda tujci podstavljajo, da mi sami poznamo svoje probleme in jim predlagamo najboljšo rešitev. Slovenski katoličani se moramo zavedati, da se nahajamo na poti do svoje cerkvene province. Sicer se more zgoditi, da je bil 22. decembra 1961 zamujena priložnost.

P. L.

SOLZENICIN SIBA TUDI ZAPADNE VELJAKE

„Solženicinova kritika se ni omejila samo na sovjetske voditelje, ampak napada tudi Roosevelta in Churchilla zaradi njune politike v času druge svetovne vojne tako v vzhodni kakor v centralni Evropi. Zlasti napada vsa tista njuna dejanja, ki jih Solženicin imenuje dvolična dejanja in dvolični postopek, kar je bil vedno del in duh tradicionalne angleške diplomacije.“

Londonski „The Observer“ z dne 30. XII. 1973.

POZIV ČLANOM KANADSKO-SLOVENSKE SKUPINE ZA KULTURNO IZMENJAVO

Naše DSPB v Torontu je na svojem občnem zboru sklenilo poslati članom in sodelavcem Kanadsko-Slovenske skupine za kulturno izmenjavo naslednji dopis:

Toronto, dne 26. marca 1974.

Dragi rojaki!

Obračamo se na Vas v imenu občnega zbora našega društva v Torontu v zadevi nastopov, ki jih prireja v prihodnjih tednih Kanadsko-Slovenska skupina za kulturne izmenjave, katere član ali sodelavec ste tudi Vi, kot je razvidno iz letakov.

Naše društvo in verjetno sploh noben Slovenec nima ničesar proti takim prireditvam, kjer sodelujejo ljudje iz zamejstva in domovine. Odločno pa se odklanja v tej zvezi politična propaganda v formi jugoslovanskih zastav s politično oznako komunistične partije itd. Kot Vam je poznano, ste imeli lani ob priliki obiska zborov Toneta Tomšiča in F. Marolta tak slučaj, da je bilo čisto nepotrebno ljudem vsiljena tudi politika, kar nikakor ne pomaga ohranjanju dobrih odnošajev med Slovenci v tujini, ki so politično različnega mnenja.

Prosimo Vas, da vplivate, da tudi to pot ne pride do takih dogodkov. Naše društvo in druga nam sorodna društva in premuogi rojaki take „prireditve“ odklanjajo. To pot in tudi v bodoče Vam želimo povedati, da ne gre samo za izraz našega mnenja, nego mislimo to našo željo — če bo potrebno — tudi podpreti z gotovimi akcijami, ki so v tej deželi dovoljene.

Nikakor ne želimo razcepiti ali izolirati posamezne Slovence in skupine, še manj želimo, da bi bili obiskovalci in Vi finančno oškodovani. Zato Vas prosimo, da nam v primerni obliki javite Vaš odgovor glede Vaših namenov in vsekakor pričakujemo kak odgovor do 3. aprila, da se vemo ravnati.

S spoštovanjem
Ciril Prezelj
predsednik DSPB Torontu
207 Ronan Ave.
Toronto Ont

Pripomba: O uspehu gornje akcije bomo še poročali.

Nekaj nasvetov obiskovalcem domovine

Lansko poletje se je pognalo na obisk domovine mnogo zdomskih Slovencev. Po prejetih poročilih so komunistične oblasti ponovno začele z zasliševanji, kar je nekaj časa počivalo po odloku od zgoraj; nedavna zasliševanja so bolj prefinjena in na višji ravni kakor nekoč. Tudi podatki, ki jih domovinska milica ima o emigrantih, so bolj točni. Nekateri so pa tudi okrnjeni ali napačno predstavljeni. Temu so precej krivi, da tako zapišemo, tisti obiskovalci domovine, ki se v zdomstvu posvečajo samo čenčam, ne pa resnemu delu v prid svobodno živečih Slovencev v svetu, in pa seveda taki, ki mislijo, da se brez konzulata ne da živeti.

Zato bomo pod gornjim zaglavjem objavljali krajše sestavke, kakor jih bodo uredništvu svetovali bralci ali pa morda celo obiskovalci domovine.

I

Ker živimo v zdomstvu in v svobodi ter popolni demokraciji vzgajamo svoje otroke, potem mirno lahko trdimo, da:

a) predstavniki sedanje oblasti v Sloveniji, vključeni v neprekinjeno nadvlado ene same stranke, Komunistične partije Slovenije, na dan začetka 2. svetovne vojne v Jugoslaviji 6. aprila 1941 niso bili na strani zaveznikov, ampak sodelavci Hitlerjeve Nemčije v smislu sovjetsko-nemškega dogovora avgusta 1939;

b) da so se odločili za nastop proti nacistom in fašistom šele tedaj, ko jih je k temu pozval Stalin; njih boj torej ni bil iz ljubezni do naroda, ampak do partije in ZSSR; (zakaj se potem sedanje ZSSR takó boje, da si glavni mogotci KPS iščejo najbolj skrite gorske koče in bajte?);

c) da jih je ves čas okupacije vodila misel revolucije, ne pa osvoboditev naroda in še manj njegova bodočnost po končani vojni;

č) da je mogoče razumeti vse napake na eni ali drugi strani izvršene v času vojne (od 6. 4. 41 do 9. 5. 45);

d) da je popolnoma nemogoče doumeti masovni pokolj 12.000 fantov in mož v Kočevskem rogu, Teharjih in drugod, in to precej tednov po končani vojni;

e) da naša mladina, rojena v zdomstvu, prav tega pokola sploh ne more razumeti, ker ji po človeških merilih ne gre v račun;

f) da ista mladina, ki pozna življenje v resnični demokraciji, ne more razumeti, kako more biti ena sama stranka tako „vsemogočna“ in „vse-



Izkop jelendolskih žrtev in polaganje njihovih zemskih ostankov v krste.

vedna“, da druge stranke niso potrebne, in da ista stranka že trideset let mrevari narod;

g) da ta mladina ob obisku domovine mora prenašati nadutost in ošabnost južnih priseljencev, poslušati jezike, ki se jih v slovenskih zdomskih šolah res ne uče; ker jim za življenje niso potrebni, obenem pa ugovarjati, da v Sloveniji načrtno uvajajo zmanjšanje učiteljskih poklicev in smisel za učenje sploh.

II.

Da je učenec boljši od učitelja, je bilo ponovno potrjeno, ko je Solžn-
nicin objavil svoje največje delo Otočje Gulag 1918—1956; kdaj bodo slo-
venske domovinske oblasti dovolile napisati ali objaviti nove ali ponatisnje-
ne knjige, kot so bile V znamenju OF, Črne bukve, Rdeča zver — pijana
krvi, Vetrinjska tragedija itd. itd., ali pa namesto tiskarskih ur, namenjenih
za tisk nemških revij, ponatisnila najbolj dokumentarne članke in razprave
iz Zbornikov Svobodne Slovenije; ali pa celo spomine koga od bivših aten-

tatorjev, recimo Brajnika pod naslovom: „Kako smo pobijali po nalogu VOS-a od Emmra naprej do konca junija 1945.“

Sicer pa: ob branju Svetinove Ukane lahko ugotovimo, da je po njegovih navedbah umrlo med vojno 75% žrtev zaradi partizanskih akcij, 15% zaradi belogardističnih odn. domobranskih in 10% zaradi nacistov in fašistov. In Svetina se je v romanu marsikje približal resnici; zmanjkalo mu je poguma za zadnji korak, da bi tekst pisal neuklenjen na verige KPS.

III.

Da je komunizem nasprotnik vere, ni iznajdba slovenskih kaplanov ali pristašev nekdanjih demokratskih strank v Sloveniji. To danes vesoljni svet ve, priznava in se tej nevarnosti upira, kolikor je pač sleherni državi mogoče.

Da komunizem ne predstavlja idealne rešitve za človeški rod, je temeljito dokazano s standardom življenja med narodi, ki so že padli pod njegovo knuto. Da ne dopušča svobodnega poleta misli in duha, dokazujejo množice kulturnih delavcev, prisiljene v molk za jetniškimi zapahi ali v kuhanje gneva znotraj svojih stanovanj. Da v jugoslovanskem primeru ni bil sposoben notranje urediti državno tvorbo večih narodov, ni dokaz samo v stalnem spreminjanju ustave, pač pa še bolj v milijonu in še več delovnih moči, ki izven meja Jugoslavije služijo devize, katerih končno ustajenje nihče med delovno množico ne pozna.

IV.

Mladina, rojena v zdomstvu ve, da se njeni starši svoji rodni domovini nikdar ne bodo izneverili. Mladina, ki je že bila na obisku v Sloveniji, tudi ugotavlja, da njeni starši niso pretiravali, ko so ji govorili o lepotaх nebes pod Triglavom. Ista mladina pa tudi čuti moro pritiska policijsko-miličniškega značaja in dušenje okolja. Takrat se Slovenija naši mladini smili in samo želi, da bi se želje staršev o vzpostavitvi svobode uresničile. Da bi to bilo čim preje, je mladina vedno pripravljena pomagati.

V.

Res je smešno, da se jugoslovanska komunistična vlada, ki ima na svoji vesti vse pokole Slovencev, Hrvatov, Črnogorcev in Srbov po končani vojni, predrzne protestirati ob uničenju komunističnega režima v Čilu. Zraven pa tudi voljna kričati o 150.000 pobitih po odstavitvi Allendeja.

Naj navedejo samo sto imen z naslovi in poklici vseh teh „žrtev“ Alledejeve afere, pa bo takoj dokazano, da je do 150.000 še zelo dolga pot.

Sicer pa je danes tako kot nekoč: maži in blati. nekaj se bo že pri-jelo.

V bolgarski Varni je bil pred časom Kongres filozofov iz Vzhoda in Zahoda pod geslom: Človek in njegova osebna svoboda. V domovinskih li-stih ni bilo mogoče opaziti novice, da so jugoslovanske oblasti petim profe-sorjem Filozofske fakultete v Beogradu prepovedale obisk kongresa; tega se tudi ni mogel udeležiti profesor Karel Košík iz Prage, ker je na njegovi „karakteristiki“ zapisano, da je leta 1968 podpiral Dubčekovo liberalistično dejavnost. Jasno je, da nista mogla prisostvovati niti Sahorov niti Solženicin.

Je bil kdo iz Slovenije? Seveda resničen filozof ne, samo tak, ki so mu ta blaesteči naslov dali partijsko doživeto pisani članki.

VII.

13. marca 1962 je KPJ objavila famozno amnestijo za okrog 150.000 emigrantov.

Enajst let kasneje je bil sprejet nov zakon. O tem priše Alenka Les-kovic v Delu med drugim takole: „Zakon o amnestiji ne prinaša pomilo-stitve in odstopa od pregona za toliko ljudi kot tisti iz leta 1962... Am-nestijo daje tistim, ki so storili po 30. marcu 1962 predvsem kazniva de-ja-nja proti ljudstvu in državi (kontrarevolucionarni napad na državo in družbeno ureditev, oborožen upor, sodelovanje v sovražni dejavnosti proti SFRJ, beg zaradi sovražne dejavnosti, kršitev teritorialne suverenosti, sov-ražna propaganda, itd.). Poleg teh kaznivih dejanj zakon predvideva am-nistijo za tiste, ki so žalili državo, njene organe in predstavnike, širili laž-nive vesti, na nedovoljen način prestopili državno mejo ali pa so se izmi-kali služenju vojaškega roka.“

Potem nadaljuje: „Preuranjeno bi bilo ocenjevati, koliko ljudi se bo zaradi uzakonjene amnestije obrnilo predvsem na naša diplomatska in koa-zularna predstavništva v tujini, da bi normalizirali odnose z domovino.“ Zaključí pa takole: „Zapisali smo že, da novi zakon o amnestiji ni zbudil v svetu pozornosti. Bolj pomemben je za nas same (kaj ste pa zakrivali, tov. Alenka Leskovič? — op. Vestnikovega ured.), saj vsaka amnestija kot ukrep generalne narave, ki je vedno motivirana z družbenopolitičnimi raz-logi danega časa (bum! — op. V. ured.), vedno pokaže, kako trdna je kaka družba. Odseva vitalnost, moč družbeno-političnega sistema, kar se kaže

tudi v nadaljnji demokratizaciji in možnosti, da si lahko privoščimo, da delu državljanov odpustimo tudi hujše delikte, ne da bi se zaradi tega odpovedali začrtani poti. Odseva pa tudi resničen razmah samoupravne demokracije.“

VIII.

Po približnih računih danes študira na buenosaireskih odn. argentinskih univerzah okrog dvesto sinov in hčera iz tiste generacije, ki je domovino zapustila zaradi komunistov. Tem akademikom je pojem svobode jasen in prava demokracija vsakdanji kruh. Kako bodo potem mogli razumeti totalitarno stališče, ki ga je Josip Broz Tito zavzel na II. konferenci Zveze komunistov Jugoslavije, ko je med drugim dejal:

„Ljubo mi je bilo, ko sem tukaj poslušal nekatere profesorje, predstavnike univerz, ki so poudarjali, da na univerzah *ne bi smelo biti ljudi, ki se ne strinjajo s politiko Zveze komunistov* in z našo družbeno ureditvijo sploh. To je vendar popolnoma jasno... Zdaj čakam na dejanja, na akcije, da bomo s teh položajev odstranili ljudi, ki kvarijo našo mladino.“ (podčrtal Vestnik)

IX.

Da so v Sloveniji ene in druge vrste funkcionarji, naj pokažeta dva citata:

Boris Goljevšček, bivši predsednik soboške občine: „Pri nas se je udomačila navada, da se nam zdi imenitno, če o najbolj preprostih stvareh govorimo kar se da učeno.“ „Ne vozljajte!“ dodaja dopisnik Dela 23.1.74 poskuša (Goljevšček) ob takih priložnostih preseči dolge preduvode in uvode, ki da zamegljujejo bistvo stvari in se izzvenijo v jalovo govornišvo.

Ivan Pervanje-Danilo, udeleženec VI. partijskega tečaja, ki je bil razbit ob napadu 27. 1. 44 (od 110 slušateljev je bilo 47 komunistov ubitih):

„Boli me, da se premalo znamo približati preprostemu človeku, mu pomagati v stiskah, ga voditi po pravi napredni poti. Pri nas velja pravilo, ki ga po novi ustavi želimo odpraviti, da bomo s sestanki forumov vse rešili. Duhovniki pa prirejajo izlete in druge oblike rekreacije za mladino. Naša družba pa za to nima denarja, če pa ja, pa za te oblike ni mentorjev.“ (Delo, 23. 1. 74)

X.

Sleherni obiskovalec domovine, tudi duhovnik ali redovnik, naj bo tako prijazen in pove pri zaslišanju (nikar jih naj ne taje po vrnitvi!), da

a) je juridični naslednik oblasti na Slovenskem Narodni odbor, ki je bil oklican 3. maja (en dan prej kot komunistični v Ajdovščini, kjer je Boris Kidrič besno izjavil: „Spet so nas klerikalci prehiteli!“ — po dr. Šmajdovi zaslugi, dodaja Vestnik.));

b) ta Narodni odbor še vedno obstoja;

c) v emigraciji delujejo demokratske stranke in še dolga vrsta vseh mogočih variant javnega življenja;

č) je Zdomska Slovenija povezana v svojih društvih in z lastnimi žulji zgrajenimi domovi;

d) Zedinjena Slovenija kot osrednje društvo skrbi za šolstvo na popolnoma zastonjskarskih osnovah vseh sodelujočih učnih moči

e) založbe izdajajo knjige in revije, zbornike in koledarje; .

f) med vso skupnostjo ni nikake maščevalnosti napram obstoječim oblastem v domovini, ampak neizmerna ljubezen do rodne grude, kateri sleherni zdomec želi čim prej popolno svobodo, vsak verni zdomec pa tudi molli, da bi bilo v najkrajšem možnem času popraviti škodo, v nekaterih primerih celo zločin nad narodom v verskem, moralnem, vzgojnem in družinskem pogledu.

NOVO SRAMOTNO DEJANJE SLOVENSКИH KOMUNISTOV

Italijani so med drugo svetovno vojno napravili dvoje velikih taborišč za slovenske internirance: eno v Gonarsu, drugo na Rabu. V Gonarsu je bilo okoli 8000 Slovencev, ki po ogromni večini niso bili komunisti. Te internirance so Italijani nalovili po poljih, po požganih vaseh, po ljubljanskih hišah. Tam so našli kaj malo komunistov, ker ti so se skrivali po gozdovih. Med političnimi emigranti jih je danes mnogo, ki so bili v Gonarsu in ti povedo, da so bili komunisti v veliki manjšini in da se je zvečer v mnogih barakah molil rožni venec.

V Gonarsu je mnogo internirancev našlo svoj grob — večinoma zaradi lakote. Lansko leto so se jugoslovanske oblasti spomnile, da bi se vendarle spodobilo, da se da kostem teh umrlih primeren skupen prostor. Domenili so se z Italijani in napravili mavzolej. Na pokopališču v Gonarsu so izkopali kosti slovenskih mučnikov in jih položili v kovinaste zabojčke. Do tukaj je vse v redu, čeprav nas čudi, da so na to čakali 30 let. Kar pa je sramotno in znak pomanjkanje vsake pijetete do mrtvih, pa je to, da so na vse te kovinaste zabojčke narisali sovjetsko zvezdo in to vsem brez izjeme, kot da bi vsi ti mrtvi bili borci za komunizem, ko so v resnici bili po veliki večini nasprotniki komunizma in verni slovenski možje in fantje.

Karel Mauser

Slovenska kri se nikoli ne zvrže!

Slovenski človek je prinesel v tuji svet svoje križe, vsajal jih je, in bogme, tudi naši slovenski križi cveto. Cveto v naši mladini, cveto v naših cerkvah, cveto v naših domovih. Slovenski žulji, slovenska volja in — če hočete — slovenska trma sije iz vsega, kar je slovenski človek na tuji zemlji, ki je zdaj naš dom, ustvaril in zgradil. Stopiš lahko v cerkev, ki si jo pomagal graditi, v slovenski besedi moliš, v slovenski besedi se spoveš, v v slovenski besedi poješ. Greš v slovenski dom, v slovensko dvorano, organizacije imaš, cerkvene in svetne, slovenske so in tvoje so.

Obdali smo ves svet kakor z vencem. Kje pa nismo? Ni nas veliko, pa smo povsod. Če raztegemo roke, ves svet stisnemo medse. V Ameriki smo, v Argentini, v Brazilu, v Venezueli, v Avstralijo smo se vozarili, po Evropi hodimo — povsod smo, zakaj slovenska kri je kakor divja roža — tudi v kamenju raste in cveti.

Dragi prijatelji — pokonci glave! Slovenski človek na tujem ne raste v zemljo, mi rastemo kvišku. Glave sklanjamo in kolena pripogibamo samo pred Bogom in pred nikomer drugim. Slovenski svobodnjaki smo, pri katerih naj bo beseda kakor pečat in če kdaj vekamo, vekamo na skrivaj med štirimi stenami in v temi.

Svet naj vidi naš svetel obraz in našo voljo. To je Slovenec, to je slovenski človek, to je naša kri.

Sveti, meči luč na široko! Za to smo ustvarjeni.

Glejte, dragi moji, ni nas treba biti sram teh pet in dvajset let. Lepa so ta leta, polna so in v njih smo nekaj bratov in sester nežno položili v zemljo, na kateri živimo. Ostali so z nami, z nami žive, z nami hodijo, z nami se vesele.

Vem, samo ljudje smo, napake imamo in trmasti smo včasih kakor voli v jarmu. Vem pa tudi, da trdno verujemo v večnost, kamor pokladamo ure, dneve in leta — kamor smo že položili teh pet in dvajset let. Pokladamo jih v božje naročje in so ara za našo bodočnost.

Večkrat takole mislim: prinesel sem v srcu svojo domovino v tuji svet. Polja in gmajne in bajte in Taborsko cerkev. In če hočemo — nihče ne ve in me ne vidi — počasi in ljubeče jemljem iz srca te svetle podobe in jih kakor otrok igrače razpostavljam po kraju, kjer živim. Sem gričke postavim, na enega Taborsko cerkvico, pod njo ajdovo niivo in stog za konec.

In gledam in sem srečen, da nam Bog milostno daje tisto moč, da lahko domovino in lepoto oživljamo povsod, kjer živimo.

Dragi moji, nič ne moremo zgubiti, če sami nočemo. Vse nosimo v sebi. Nov rod je zrastel iz nas. Ne pozabimo, da smo po petindvajsetih letih še vedno dolžni svetiti tem, ki so na tuji zemlji iz nas zrasli. Nov čas prihaja, čas silnega vetra, ki ugaša mnoge svetilnike. Eno pa trdno verujem in si vedno ponavljam: ni viharja, ki bi mogel ugasniti luč v teh, ki so šli skoz toliko trpljenja, ki so goreli tudi v tistih letih, ko je bilo toliko sveta v temi. Prišel bo čas, ko ne bomo mogli z rokami veliko več storiti, lahko pa bomo tudi tedaj še svetili. Miren bo tisti plamen, ker mu bo že pritaknjen dih večnosti. Sijal bo lenše, kakor sije danes.

Zahvalimo se Bogu za teh pet in dvajset let. Zahvalimo ga za križe, zahvalimo ga za veselje, zahvalimo ga za vse, ki so nam na težki poti po-

magali, zahvalimo ga za prijatelje, pa tudi za vse mrtve, ki v večnosti za nas prosijo.

Trdno upajmo in verujmo tudi po pet in dvajsetih letih:

Slovenska kri se nikoli ne zvrže. Če se vsaka druga — slovenska se ne!

SLOVENSKA ANKETA V ONTARIO

V zvezi z zbiranjem snovi o Slovenski emigraciji v Kanadi je bila v januarju 1974 izvedena tudi sociološka anketa, katere rezultat danes posebej objavljamo. Ob tej priliki se zahvaljujemo vsem, ki so pomagali pri deljenju vprašalnih formularjev in pri kontroli in ocenitvi rezultatov. Hvala tudi vsem, ki so pravočasno vrnili spolnjene formularje, hvala tudi onemu edinemu rojaku, ki je komentiral „this is none of your business — to ni vaš posel“ ker to je tudi nekak izraz mnenja. Ker se ni moglo niti hotelo zajeti vseh Slovencev, so bile pole razdeljene tako, da ni nobena specifična grupa dobila več formularjev, kot ji to po številu gre. Po rezultatu se vidi, da smo v tem uspeli. Pole so bile v glavnem dobro in inteligentno izpolnjene, le malo število odgovorov je bilo neveljavnih.

Anketnih formularjev je bilo razdeljenih 410 in odgovorov je bilo vrnjenih 182, to je 44.40%. Upali smo na večji odziv, toda tudi z omenjenim procentom anketa ne zgubi na veljavi. Take prostovoljne ankete dosežejo mnogokrat tudi samo po 20—30% odziva. Kot razvidno iz rezultatov, gre pri naši skupini za družine v največji meri, tako da pravzaprav anketa zajema 700 ljudi.

Analiza posameznih odgovorov:

1. Katere leto ste prišli v Kanado:

- a) do leta 1944 12% prva doba slov. emigracije v Kanado: „stari“
- b) do leta 1949 20% druga doba: „politična“
- c) do leta 1951 9% druga doba: „politična“, posamezniki pa že ekon.
- č) do leta 1957 22% tretja faza: „ekonomska“, posamezniki še politični. Glavno bili Prekmurci.
- d) do leta 1967 28% tretja faza: „ekonomska“, neodvisni in sorodniki
- e) do leta 1973 9% tretja faza: „ekonomska“, pojemajoče število.

Pojasnilo: „starih“ je danes v Kanadi še kakih 1000—1500,

„političnih“ se ceni na 8.000

„ekonomskih“ se ceni na 15.000

2. Zakaj ste emigrirali

- | | |
|-------------------------------|-----|
| a) zaradi političnih razlogov | 28% |
| b) zaradi ekonomskih | 36% |
| c) zaradi družine | 11% |

č) zaradi drugih razlogov	16%
d) niso odgovorili	9%

3. Civilni status:

a) poročen s Slovenko(ce)	86.26%
b) poročen s tujko	7.14%
c) neporočen	6.60%

Poročeni imajo 371 otrok in pride na družino 2.21 otroka. Kanadski povpreček je 2.15!

4. Državljanstvo:

a) državljanstvo so vzeli	85.70%
b) nedržavljan	10.30%
c) niso odgovorili	4%
č) se NE mislijo vrniti domov	62.10%
d) se vrnejo SIGURNO	3.30%
e) se vrnejo, ako se politične razmere spremenijo	7.14%
f) vrnitev zavisi od različnih pogojev (ekonomski)	9.34%

5. Poklic, zaslužek, itd.:

a) tovarniški delavci	30.20%
b) stavbeni delavci	18.82%
c) profesionalci — v službi	13.18%
č) samostojni poklici	2.20%
d) upokojenci	12.00%
e) ostali poklici	23.60%
a) zaslužek do \$ 4.000.—	1.10%
b) zaslužek do \$ 6.000.—	1.10%
c) zaslužek do \$ 8.000.—	7.14%
č) zaslužek do \$ 10.000.—	3.30%
d) zaslužek do \$ 12.000.—	8.24%
e) zaslužek preko \$ 12.000.—	55.00%

Informacijo o zaslužku ni dalo 24% anketnikov. Specifikacija visokih zaslužkov:

\$ 12.000.— do \$ 14.000	5.00%
\$ 14.000.— do \$ 16.000.—	19.80%
\$ 16.000.— do \$ 20.000.—	7.70%
\$ 20.000.— do \$ 25.000.—	7.70%
\$ 25.000.— do \$ 30.000.—	2.70%
\$ 30.000.— in več	7.70%

Največji zaslužek \$ 70.000.—, drugo mesto \$ 62.000.—. Pri gornjih zaslužkih gre za zaslužek CELE DRUŽINE! Srednja industrijska plača

delavca v Torontu leta 1973 je bila \$ 9.000.— na leto. Povpreček zaslužka za družino v Torontu v letu 1973 je bil \$ 12.400.—!

Kot se je domnevalo v privatnih razgovorih, Slovenci v Kanadi dobro zaslužijo; rezultat to potrjuje v krepki meri, ker kot se vidi iz zgorajnjega, je DVE TRETJINI slovenskih družin nad torontskim povprečjem. Situacija bi se še zboljšala, ako bi se vključilo med zaslužek dohodek od investicij, kar verjetno ni bilo napravljeno!

V lastni hiši stanuje družin	90%	v najetem stanovanju	4.40%
Ljudje imajo denar naložen:	a) v terenih		22.50%
	b) v stanovanjskih h.		6.60%
	c) v obveznicah, delnice		18.70%
6. v istem poklicu kot doma dela			44.50%
poklic so v Kanadi zamenjali			38.00%
7. s plačo v Kanadi je zadovoljno ljudi			77.00%
S plačo v Kanadi niso zadovoljni			12.60%
Odnos do delodajalca je v Kanadi dober			70.30%
Odnos do delodajalca je v Kanadi slab			12.10%
V Sloveniji je bilo tozadevno boljše			11.50%
V Sloveniji je bilo tozadevno slabše			56.00%
Kanadski sindikati so premočni			31.86%
Kanadski sindikati so preslabotni			11.50%
V Sloveniji so bili sindikati boljši			15.40%
V Sloveniji so bili sindikati slabši			59.30%
8. Ako bi danes volil v Kanadi, bi volili Liberalce			66.48%
	Konservativce		10.00%
	NPD (socialiste)		19.80%
	Komuniste (1)		0.54%
Ako bi bil v Sloveniji večpartijski sistem, bi volil Liberalce			56.50%
	Konservativce		12.60%
	NDP		20.32%
	Komuniste		0.54%
<i>Pojasvilo: NDP je Kanadska socialistična stranka podobna Angleški laburistični stranki. Ker večina anketirancev ne pozna slovenske predvojne politike, je bila dana tudi eventualnim slovenskim strankam Kanadska oznaka, ker nikakor ni šlo za kake slovenske volitve. Zanimivo je seveda, da je samo en anketiranec volil komunistično, kar vsekakor kaže na gotov premik v političnem smislu.</i>			
9. Pri zadnjem obisku v Sloveniji je bilo najbolj všeč:			
a) spomin na mladost			11.54%
b) obisk sorodnikov			8.24%
c) slovenska pokrajina			25.82%
č) na obisku še ni bilo			18.00%

Trem je bilo vse všeč. Dvema ni nič bilo všeč. Napredek je trem ugajal. Svoboda enemu.

10. Pri zadnjem obisku ni bilo všeč:

Novi sistem	20.30%
Ceste	8.80%
Nevljudnost	13.73%
Pijanci	2.20%
Umazanija	3.30%

Nekaj ljudem ni bilo všeč: cigarete, zapuščene kmetije, neenakost, nevarni vozači, postopanje pri delu, itd.

11. Smatrate, da bi ljudje v Sloveniji boljše živeli, ako bi tam imeli tak gospodarski sistem, kot ga imamo v Kanadi in Zapadni Evropi

Pritrdilno je odgovorilo ljudi	83.50%
Negativno, češ, da je slovensko-jugoslovanski sistem boljši	11.00%
Niso komentirali	5.50%

12. Ako bi bil v Sloveniji referendum (volitve) kaj bi Vi volili na vprašanje: Želite, da Slovenci *ostanemo* v Jugoslaviji, samo rahlo povezani v konfederaciji, to je zveza držav?

pozitivno na to odgovorilo ljudi	55%
Želite neodvisno Slovensko državo <i>brez</i> Jugoslavije?	
pozitivno na to odgovorilo ljudi	33%
Neodločenih odnosno brez odgovora	12%

Peter Urbanc

Toronto, dne 22. februarja 1974

SLOVENSKA DRUŽINA — KAM?

(Predavanje pri Zvezi žena in mater 25. apr. 1974 v Slovenski hiši)

Kadar je govora o slovenski družini, najprej gotovo mislimo na tisto, kateri sami pripadamo. Potem na druge družine, ki skupaj z nami sestavljajo del slovenskega naroda. In končno mislimo na ves slovenski narod kot eno samo veliko družino.

Ti pojmi so v zadnjih desetletjih doživeli precej pretresov. Družino, kakršno smo poznali in je prihajala pravzaprav od davnih dni, je druga svetovna vojna nasilno razbila. Ne vemo namreč, do kdaj se bodo poznale v našem narodu kot družini razmejitve, ki so jih takrat — vsaj začasno, hvala Bogu — nakazali sovražni sosedje. Slovenija je kot družina morala živeti pribita na usodo Nemcev, Italijanov, Madžarov, in vse proti svoji volji. Slovenija je morala še naprej mirno prenašati tlačenje narodnih manjšin v Italiji in Avstriji. Zgodba slovenskega človeka in njegove družine pod madžarsko okupacijo je kaj različna od one pod italijansko, da o nemški ne poudarjamo posebej, kaj je vse bila. Posledice najmanj trojnega življenja slovenskih družin bodo odmevale še dolgo.

Tej razpršenosti se je po letu 1945 pridružila odn. ustvarila nova.

Ni mogoče več govoriti samo o Sloveniji in nje družini, ločiti moramo družine v zamejstvu in družine v zdomstvu. To slednje pa obsega danes skorajda ves svet. In življenje slovenske družine v Argentini se ne da primerjati z onim v Avstraliji, niti katerikoli evropske države z ameriškim ali kanadskim načinom zajemanja slovenske družine v svoj sklop. Pri vsej tej pestrosti pa obstaja še največja razlika, da razen res domovinske družine vse druge več ali manj uživajo popolno svobodo, po nekaterih državah celo prevec.

S to cepitvijo se bodo v bližnji bodočnosti oblikovale naše družine. Vsem pa bo tudi skupno: neizmerne žrtve v času druge svetovne vojne, katerih pošastne posledice še zlepa ne bodo zaceljene. In svobodnemu delu slovenskega naroda v zdomstvu bo vedno in povsod manjkalo 12.000 pobitih in pomorjenih po končani vojni. In znebiti se je treba računa, kaj bi zdomsko slovenstvo lahko bilo, ako bi med nami živelo 12.000 mož in fantov več, kaj bi njih prisotnost pomenila v narodnem življenju in rasti, kako drugače bi bila lahko že danes izvedena Slovenija v svetu.

Kadarkoli v zdomstvu govorimo o slovenskem narodu, vemo samo to, da je pretolkel že vse mogoče režime — od nadutih grofov, do avstrijske soldateske, do jugoslovenske centralistične politike, do komunističnega terorja, z vmesnimi udarci nacizma in fašizma ter stalinizma.

Ostaja pa zavest, da je narod večni, medtem ko so vsi režimi minljivi. Večnost naroda pa ustvarjajo družine. Te pa bodo narodu koristile, ako se bodo odločile vztrajati. Pri tem se nehote spominjam dveh ogromnih borovcev, ki bohotno poganjata na koncu vrta. Odkar sem se odločil, da ju moram zaradi drugih dreves in rož posekati, bolj trmasto poganjata nove veje in se gostita, češ, ne bosta nas. In res me sleherno zimo pregarita. Nekaj podobnega se mi zdi odpor našega naroda: čim bolj sovražnik pritiska, tem bolj se upira, tem globlje zajeda korenine in bolj junaško se širi in dviga v nebo. In ob slehernem pretresu se sovražnik zamisli: še vedno stoji?

Tej trdnosti slovenstva na svojih narodnih tleh — pa zdaj tudi posameznim postojankam, da jih tako imenujemo, kar so vse slovenske družine kjerkoli po svetu — je nujno potrebno dodati z vzgojo k državljanstvu in državištvu več poudarka. Ta vloga sega prav v vse člane družine, začeniši z očetom. Njegova beseda poglavarja, materino posredovanje in zadržanje otrok napram njima kakor drugim sorodnikom mora biti na zunanaj in na znotraj izraz zgrajenih oseb, ki vedo, kaj hočejo, poznajo cili, do katerega priti morajo. Ne gre pri tem, da se že enkrat znebimo nesrečnega vtisa o naši majhnosti in podobno; velja le to, da je sleherna naša družina popolnoma enakopravna pred Bogom in pred ljudmi in to kjer koli na svetu katerikoli drugi družini, pa naj bo ta potomec še tako velikega naroda ali pripadnik klana z najbolj blestečimi priimki in naslovi. To misel morajo potem vsi člani družine prenesti v sleherno organizacijo, v kateri sodelujejo, ker le tako bodo nastali med nami živi organizmi delavnosti, ne pa zgolj administrativne družčine zabavnega značaja ali samo prehodne potrebe.

Pri tem je še posebej poudariti izredno vlogo vseh naših narodnih navad in običajev, pa nošenje narodne noše — seveda pravilne — in poživitev naše folklore, posebej še plesov. In več resničnega življenja in doživljanja je nujno spet zanesti med naše narodno proslavljanje cerkvenih praznikov, ki so s slovensko dušo neizbrisno povezani.

K samemu naslovu Slovenska družina, kam? bi navedel samo nekaj kratkih misli.

Kam? — Razumem vprašanje kot: v katero smer, po kateri poti, kaj naj bi naredili, da bi..., kaj moramo napraviti in čemu se odpovedati, da...

Na tako široko vprašanje je težko odgovoriti z nekaj besedami. Dru-

žina je namreč ustanova, po božji volji, ki ji ni mogoče ustreči z nekaj krilaticami. Družino je treba živeti v vsem pomenu besede. In če hočemo, da družina sploh bo, se je nemogoče odpovedati osnovni misli: družina je in mora biti vedno sad ljubezni. Staršev med seboj in otrok, če jima jih je Bog dal, do staršev in starih staršev, pa do vseh sorodnikov.

MLADE je dalje treba vzgajati poleg najbolj enostavnih načel — ki so večno veljavna za vsako družino — tudi v vseh ozirih vedenja in nastopa, tako doma kakor v javnosti. Zunanost nastopa je pogostoma lahko puhla ali našopirjena, če pa ji pridružimo bogastvo srca in plemenitost duha, potem ni dvoma, da bo naša mladina vedno korak pred drugo, vedno nekaj posebnega. Po načelu: nekega dne bomo večina, se je treba ravnati. Večina namreč tistih družin, ki bodo tako mislile, ker le te bodo preoblikovale svet v prihodnjih desetletjih. Pri tej preosnovi našega rodu ne smemo pustiti v nemar, nasprotno, odločilno mora sodelovati.

Izogibati se je treba — predanosti trenutni modi. Prišel bo čas, ko se bodo ljudje naveličali televizije in iskali oddiha drugod. Pri nekaterih se to že zdaj dogaja. Takrat bomo spet v miru segli po knjigah in pesmih, ki ne preminejo, po obiskih razstavnih dvoran in koncertnih prostorov, takrat se bomo ponovno srečali z bogastvom preprostega zelenja v naravi in silnostjo gora in potokov. Preden se bomo zavedli, da nam tudi sedanja potrošniška družba škoduje, bomo sami, če bomo prav gledali na svet okrog nas, prišli do zaključka, da ni modro slepo drveti za vsem, kar dan za dnem trobi dnevni tisk pa radio in televizija.

Jasno je, da otroci morajo študirati. Ni pa nuino, da bi vsi morali na univerze in od tam naprej pustili študij, češ saj dosti nese moj poklic. Če že res imajo voljo do univerze, prav. A potem so dolžni postati malo več kot navadni diplomiranci. Če pa želje do univerze ni, ne kaže siliti, kajti že pred koncem naših dni bomo doživeli, da ne bomo dobili več strokovno usposobljenih obrtnikov, ne ljudi, ki so sposobni prijeti za sleherno orodje in jim vedno delo uspe. Zaradi take predanosti navalu sedanjega mišljenja na svetu izginjajo čevljarji, krojači, krovc, izginjajo obrtniki vseh vrst, ki jih nadomešča drobna trgovina, kjer dobiš vse nadomestne dele ali na staro robo vnovčiš za novo.

Nad vsem pojmom vzgoje pa veljajo še danes — in bodo v bodočnosti še več — pojmi, ki jih kaj preradi pozabljamo: se spominjate, kaj je nomenilo in marsikje še danes pomeni, če o nekom pravijo, da ima kredit? Nanj se zanesejo, ker je mož beseda. Ta ocena ni nikjer zapisana na tabeli svetovnih valut, a je še vedno najmočnejša sredi finančno pokvarienege sveta. Mož beseda pa se pravi: dana obljuba je obveza in to bom izpolnil. V tej smeri je delo naših družin neizmerno, ne bo nikdar dovolj pribito. In pri naših mladih je to možno izvesti od tistega trenutka naprej, ko je fant ali dekle prevzel prvo mesto v kateremkoli odboru. Si prevzel, torej delaj in ne bodi šleva! Si obliubil, izpolni! Je že tako namreč, da bo Bog resda vse grehe odpustil, a najtežje bo odpuščal lenobo.

Vsakomur postane svet okrog njea kmalu preozek. Svet pa je danes sploh zelo majhen. Zato je pričakovati, da bo naša mladina mnogo več potovala kot smo mi. (čeprav smo naredili pot preko Atlantika!) Če le mogoče, je mladini potovanja koristno omisliti. Ne samo na obisk rodni krajev staršev, ampak tudi med druge Slovence po svetu kierkoli so. Še bolj pa v obmeine kraje sedanje Slovenije v sedanji Jugoslaviji. Pri teh pohodih „na tuje“ je vloga staršev najbolj važna. Če otroci gredo v obmeine kraje Slovenije, potem morajo te kraje najprej poznati iz knjig in pripovedovani; isto se dogaja, kadar bi se podali na obisk k Slovencev v Kanado ali Avstralijo: pouči se prej, poizvedi, kje Slovenci živijo, pozanimaj se za njih življenje, da boš med njimi prišel kot nekdo, ki sicer že precej ve, da bi rad osebno vse preveril, se hkrati kaj novega naučil, predvsem pa podal vsem, s katerimi bo prišel v stik, podobo Slovencev, rojenega v domačstvu, v državi, pod katero mu je dano živeti. V teh obiskih so tisti zame-

ki žive Slovenije v svetu, kjer se bodo morali mladi med seboj prav tako osebno poznati, kakor se večina naše generacije, ako hočejo, da bodo v prihodnosti nastopali kot enotna družina.

Za obisk domov, se pravi rodnega kraja staršev, bi morali uvesti posebne tečaje. Gotovo ne z namenom, da bi mladini sovražno prikazali tamošnji režim ali ji črno narisali vse podobe. Vse to bodo mladi sami lahko tam doživeli, če bo domovinska oblast še tako neumna naprej, da bo padla po slehernem obiskovalcu z vso težo zasliševanj, kakor so jih vpeljali spet preteklo sezono. Obiski naše mladine doma se gotovo ne morejo ravnati po vsakokratnih navodilih domovinskih policijskih oblasti. Mladina mora biti v svojem nastopu naravna, zavedajoč se, da pripada svobodnemu delu slovenstva v tujini, kjer si lahko privoščijo marsikakšno zabavljanje, čež kogar koli in prosto govorjenje brez kontrole, obenem pa ji je tudi dano na izbiro, da se udeležuje v kateri koli organizaciji, stranki ali gibanju. Samo odveč bi bilo dodati, da naj domov na obisk gre res samo tisti, ki ga slovenščine ne bo sram, in tisti, ki ima tako odprte oči, da se bo sam brez kakršnega koli pritiska prepričal, da so njegovi starši imeli popolnoma prav, ko so se odločili za boj proti komunizmu, ga peljali in ga še danes naprej junaško držijo.

In končno: kadar mora fant iti k vojakom, to ne sme biti nadloga, ampak ponos, za vso družino, za fanta posebej pa možnost, da se izkaže: hočem biti bolji kot moj bližnji, bom vojak kot se spodobí.

Pot, po kateri naj bi slovenska družina šla v bodočnosti, pa ni samo pot osebnega napredka in zboljšanja položaja, ampak je tudi pot, ki teče vzporedno s koristmi slovenskega naroda. Ta ali ona družina bo odmrla, druge se bodo zgubile v tujem svetu. To slednje prav gotovo ni namen vseh naših družin. Nasprotno — božja volja je, da se kot narod ohranjamo in vzdržujemo svoj rod naprej, dokler nekega dne res ne bomo končali kot narod — in tudi to po božji volji.

Zato pa vzgoja v današnjih družinah obsega še mnogo postavk, ki jih popolnoma premalo poudarjamo:

Misliti moramo na postavitev dvojezičnega zavoda ali šole, računajoč da bo slej ali prej dovolj učnih moči, ki so izšle iz naših narodnih vrst. Ne razumem namreč, zakaj take šole ne bi mogli imeti Slovenci, ko pa jo lahko vsi drugi narodi postavijo. Res je, da premnogi s podporo domovinskih oblasti, a to pogosto zavede v lahkotnost in površnost. Naša šola bi morala zajeti na globoko.

Misliti moramo na našo skupno vzgojo o verski občini. Danes smo pripadniki — krajevno govorjeno — te ali one župnije, vsi pa uradno spadamo pod naše osrednje cerkveno vodstvo. To ne more biti navčzano samo na slučajnostne dohodke ali zaviseti od podjetnosti enega ali drugega. Našo cerkveno občino je treba ustvariti, z vsemi popisi, kakor jih pozna irski in nemški svet, pa tudi judovski in drugi. Ta cilj je danes pomemben bolj kot kdaj prej. Naj samo mimogrede omenim že davno postavljeno zahtevo o lastni cerkveni upravi, ki ne bo odvisna od domovinske. In kaj bo, ako domovinska ne bo odvisna več samo od svojih oblasti, ampak celo od tujcev? In tujci so v tem primeru tudi Rusi. bolj povedano sovjetska oblast. Nič ne dvomim o tem, da bodo naše nekdane molitve za Rusijo nekoč prinesle svoi sad in božji blagoslov, predvsem še, ker je danes neizmerna masa ruskega naroda gotovo bolj zdrava kot ves Zahod, a trenutno našim družinam preti nevarnost, prav tako kot domovinskim oblastem. Na lastne noge se moramo postaviti čim prej.

Misliti moramo dalje na centralizacijo našega tiska. Včasih se človek spomni časov, ko so služkinie doma prejemale več revij, glasile in biltenov, kakor kakšen univerzitetni profesor. Danes se razdrobljenost tiska še bolj pozna. Ne gre pri tem za omejevanje svobode v emigraciji in še manj za zmanjševanje demokracije, gre bolj za zrelost v času, v katerega

smo ujeti, da se nepotrebno trošenje sil usmeri k enemu samemu cilju: najprej svobodo domovini in zatem duhovno obnovo vsen, tako nas v zdomstvu kakor onih doma, če so tega potrebni.

Misliti moramo na ostvareitev osredne pisarne ali urada za vse zdomsko slovenstvo. Brez popolne povezave vseh družin, združene v zavesu, da se vsi borimo za isto stvar, bodo mnogi uvodniki ostali klic vpijočega v puščavi, premnogi napor in idealizmi pa nezadostno izrabljeni. Tej povezanosti nujno sledi druga, in to je uvedba narodnega davka. Ni druge primerne besede za to dolžnost, a nemogoče je misliti, da je vse življenje moč peljati vso svobodno slovensko misel z golim žrtvovanjem posameznikov. Naš položaj v svetu, njega problemi in načrti, delo za osvobodjenje, naša zastopstva pri drugih narodih in državah: vse to mora sloneti na dobrih ekonomskih temeljih. Pri tem je nemogoče obiti misel na ustvaritev osrednje slovenske banke v zdomstvu pa na povezavo naših industrijalcev in večjih obrtnikov v samostojne organizme, preko katerih bi lahko trgovali z vsem svetom. Takšna finančna moč bi brez dvoma lažje postavljala po svetu domove za onemogle pa skupna grobišča, kjer bi to bilo potrebno, kajti višek narodne vzgoje je v tem, da ne pozabiš nikdar tistih, ki so se za narod žrtvovali in zanj tudi umrli. Pa tudi ne tistih, ki so morda sami ostali na svetu in ni nikogar, ki bi za njihov grob skrbel.

Misliti moramo končno, da smo edini narod, ki je odklonil komunizem, pa obenem obdržal pravno nasledstvo oblasti v domovini. In spet bom dejal kakor že večkrat: naj bo Narodni odbor še tako slab, treba ga je podpirati in stremeti za tem, da bo boljši.

Vse gornje misli in še mnogo drugih spadajo v naloge, ki jih naše družine morajo izpolniti, ako hočemo pozitivno odgovoriti na vprašanje: Slovenska družina — kam?

Mnogo se da napraviti, še več moramo narediti. Imamo namreč najdražje kar na zemlji poznamo: svobodo. V njeni moči se da graditi, v nje zlorabi se samo podira. Mesto matere in žene v družini je nenadomestljivo. Tudi njena odgovornost. Nad vsem pa je vera v lepšo bodočnost. Sedemdeset let je poteklo, odkar je nesmrtni pevec za svobodo France Prešeren umrl, ko je slovenski narod postal spet svoboden. Danes čas bolj hiti. Zda so pevcu svobode vsi, ki so za narod padli iz čiste domovinske ljubezni med vojno in po njej; vsi, ki so v zdomstvu visoko nosili bakljo slovenske večnosti, in so vsi, ki morajo danes zaradi razmer v domovini darovati svoje napore za katero koli podjetje, od katerega slovenstvo nikdar ničesar ne bo imelo.

Sicer pa: Slovenska družina — kam? — Molimo, molimo, molimo za zdravo pamet in božji blagoslov.

Pavle Rant

GLASILO „TRIGLAV“ (CANBERA, AVSTRALIJA OBJAVLJA V DECEMBRSKI STEVILKI 1973 ŠE ENO POJASNILO

Volitve 26. novembra so bile vse kot izbiranje ljudi, ki bi naj največ delali za naše društvo. Tedni pred volitvami so bili podobni napetemu političnemu agitiranju, ki se vidi pred volitvami v državnem parlamentu, le da smo bili prizadeti pri tem samo Slovenci v Canberri in nekaj njihovih znancev.

Nekateri ljudje so primerjali enega kandidata z drugim in ali celo tako daleč, da so napadali ljudi osebno. Ako ste bili eden teh ljudi, stvari niste razumeli. Večina prejšnjih volilcev je stremela za tem, da je izbrala predsednika iz števila kandidatov, ako jih je bilo več ali pa so potrdili enega ali dva, ki sta bila pripravljena delo prevzeti. Letos smo imeli res po-

litične volitve. Kako je do njih prišlo bom skušal razložiti. Če sem o podatkih napačno poučen, bom v prihodnji številki tega lista popravil, ako me bo kdo opozoril, da je bila resnica drugačna.

V lanskem letnem odboru našega društva smo imeli nekaj ljudi, ki so bili če ne več, vsaj naklonjeni jugoslovanski ambasadi. S tem je naše društvo dobilo naziv od ljudi, ki te stvari opazujejo, da smo komunistično in jugoslovansko društvo. Ker sem bil vedno in z vsakim odlokom društva osebno vpleten, moram te očitke zanikati, vsekakor smo si pa zaradi simpatij nekaj odbornikov z ambasado zaslužili prej omenjene nazive.

Do konfrontacije med ambasado in našim društvom bi verjetno nikdar ne prišlo, ako bi ambasada ne izvajala pritiska na poedince, člane našega društva, da jih prisili na sodelovanje. Njihov vpliv ne bi naletel na tako močan odpor, če ambasada ne bi tako očitno pritiskala na člane društva.

Vprašanje našega društva je bilo ravno v tem. Vsi odloki v našem društvu so obsodili pritisk in vmešavanje ambasade v naše zadeve in se je predsednik ravno zato pritožil na Senate Select Committee on civil rights of Migrants Australians. Res je, da smo s tem posegli po politični obrambi. Resnici na ljubo moramo trditi, da je mnogo bolj politično pritiskati na člane društva, ki skuša biti nepolitično. Še bolj politično pa je bilo dejanje jugoslovanskega ambasadorja, ko je sklical sejo naših članov na ambasadi in jih nagovarjal, da odstranijo ljudi iz društva, ki z njimi nočejo sodelovati. Na tem mestu želim poudariti, da bi prišlo do mednarodnega škandala, ako bi ameriški ambasador organiziral volitve v ameriško-avstralski družbi.

To je bila torej spotika in politika, radi katere smo bili že tolikokrat grajani.

Moja želja in želja mnogih članov je, da delamo po odlokih večine, da delamo brez STRAHU PRED PRITISKOM s kakršnekoli strani, in da delamo za SLOVENSTVO, do katerega imamo vse pravice.

Kakšen je bil program opozicije, kot se sami nepravilno imenujejo, ne vem. Vem, da smo bili obsojeni politike in nepravilnosti. Kot sem slišal, so imeli za letno sejo na programu tri točke, katerih pa na seji niso izrazili, toda govorilo se je o njih javno v domu pred volitvami, zato jih bom tukaj navedel:

1. Preklic pritožbe Senatu radi pritiska s strani Ambasade
2. Izstop iz Zveze slovenskih društev
3. Vstop ambasadnih uslužbencev v slovenski dom

Osebnobne obrekovanje in blatenje kot so si ga privoščili nekateri, je opoziciji vse prej škodilo kot pridobilo glasove.

ČESTITAMO „AMERIŠKI DOMOVINI“

„Ameriška Domovina“, ki izhaja v Clevelandu (ZDA), je od letošnjega leta dalje edini slovenski dnevnik v Združenih državah Amerike. Preje so izhajali štirje dnevniki in sicer: „Ameriška Domovina“, „Enakopravnost“, „Glas naroda“ in „Prosveta“. Slednji trije so bili levičarsko usmerjeni časopisi (sami sebe so imenovali „napredne“ ali „progresivne“). Odlikovali so se po strupenih napadih na katolištvo. Med vojno so strastno zagovarjali nastop komunističnih partizanov in do neba dvigali Tita in njegove sodelavce. Vse dotlej, dokler niso utihnili, so glasno hvalili sedanjí komunistični režim v Jugoslaviji in se navduševali za sovjete. Sedaj so utihnili. Čas je dal prav „Ameriški Domovini“, ki je bila zaradi svojega katolištva in stvarnega

poročanja med vojno in komunistično revolucijo in tudi potem tarča grdih napadov s strani omenjenih levičarskih dnevnikov. Ljudje so spoznali resnico in obrnili hrbet lažnjivemu poročanju „Ameriška Domovina“ pa izhaja še naprej in stopa letos že v svojo 77. leto. Zahvaljujemo se ji za veliko moralno pomoč, ki jo je nudila in jo še nudi protikomunističnim Slovencem in ji želimo še dolgo življenje.

NOVE KNJIGE

Zbornik Svobodne Slovenije

ZBORNİK Svobodne Slovenije 1971—1972. 30. knjižna izdaja založbe Svobodne Slovenije. Uredili: Miloš Stare, dr. Tine Debeljak, Pavel Fajdiga, Slavimir Batagelj, Tone Mizerit. Natiskano v Buenos Airesu 15. oktobra 1973, tiskarna Vilko. Ovitek, oprema in ureditev umetniške priloge: akad. slikar Ivan Bukovec. Gorniško poglavje uredila Danica Kanalc-Petričkova.

Stara navada je, da založbe pošiljajo novo izdane knjige posameznim uredništvom „v oceno.“

Ko se je na uredniški mizi pojavil zajetni Zbornik 1971/2 s prav isto spremno besedo „V oceno“, se mi je takoj rodila misel: ZBORNIKA ne moremo oenjevati kot kako drugo knjigo, ZBORNIK je treba znati ceniti. Ne samo kot gotovo najbolj impozantno knjigo sleherne letne knjižne produkcije svobodnega zdomstva, ampak predvsem kot neizmerno poprišče, kjer se morejo križati vse misli in ideje; kot bogato zakladnico svobodnega slovenskega duha in skrbno ohranjevalko vseh res pomembnih dogodkov, oseb, naporov in stremeljenj, ki se porajajo v naši skupnosti. Če rečem naša skupnost, to prav gotovo ni omejeno samo na tisto za nekatere tako daljno Argentino, ampak skupnost, ki zajema ves slovenski življenjski prostor na vseh kontinentih. ZBORNIK tako že vsa leta, odkar je izšel prvi Koledar 1949, ustvarja zgodovinsko nit naporov in rasti, trpljenja in žrtev tistega dela slovenskega naroda, ki se je v maju 1945 odločil za življenje v svobodi, in obenem povezuje že mnoge, ki so se tedanjemu prvemu valu odhoda v zdomstvo priključili v kasnejših letih. ZBOR-

NIK je tako vester zapisnikar četrtine slovenskega naroda — saj ga toliko živi izven rodne domovine — je pa tudi najbolj dosleden spremljevalec vsega zamejskega življenja na Koroškem, Goriškem, Tržaškem in v Reziji.

Našteti vso vsebino bi bil mrtev ponatis kazala. A komur je mar slovenska kri v zamejstvu, bo moral Zbornik imeti. Kdor se bo hotel seznaniti z gledanji svobodnih slovenskih ustvarjalcev na vse pereče probleme, bo moral Zbornik imeti. In kogar zanimajo podrobnosti, kako je s Slovenci v svetu, bo tudi moral Zbornik imeti.

Naj nihče ne misli, da so gornje besede dobro plačana propaganda. Takrat, ko bi takšno delo — ki mu je težko primere — kot je priprava in natis Zbornika, začeli plačevati, takrat bi bilo dela v emigraciji konec. Takšne knjige, kot je Zbornik, rodi samo idealizem in vera v slovenstvo. To tudi prevzame slehernega, kdor zna Zbornik prav ceniti.

Samo še dve drobni misli: prva — marsikdo mi je že pisal ali tudi dejal, če je prišel v Argentino na obisk: „‘Argentinci’ (mislim seveda na Slovence v Argentini) ste čudni ljudje! Kaj vse zmorete, kaj vse ste naredili!“ — Tem povem, da je ZBORNİK eden najboljših dokazov naše „Čudnosti“, ki ji tukaj pravimo: držimo, bomo držali, nobena žrtev ni preveč, saj gre za narod, ki bo nekoč spet svoboden.

Druga misel pa je: s kakšnim občutkom vzame v roke ZBORNİK nekdo, ki morda živi čisto sam nekje izven vse slovenske skupnosti, pa mu je ZBORNİK pregled za vse, česar osebno ni mogel spremljati. In s kakšno jezo ali gnevom ga zagrabi komunistični funkcionar, češ še ni jih konec! In kako trepeti ter ga na skrivaj prelistava slovenski človek, ki je ZBORNİK slučajno lahko odkril v zamejstvu in ga v največji tajni zanesel domov.

Vsem tem je Zbornik namenjen. Obdržal pa se bo, ako ga bodo kompaktno naseljena slovenska središča podprla. V teh živi tudi mnogo nekdanih borcev. Zato: namesto orožja knjigo, za vas in vaše otroke. Le tako bo naša misel plula iz roda v rod, iz veka v vek.

Pavle Rant

Konzorcij in uredniški odbor VESTNIKA iskreno čestita uredništvu SVOBODNE SLOVENIJE k izdaji ZBORNIKA 1971/2.

Teden dramatičnih borb na smučinah v Falunu

Pričujoče pismo je naš soborec Franc Jerman poslal Svobodni Sloveniji. Zdi se nam, da bi ga moralo brati čim več rojakov. Zato ga ponatiskujemo in samo želimo in upamo, da bo zajel res velik krog. Francetu Jermanu pa naše najlepše čestitke in boglonaj za vse, kar za slovenstvo dela. — Vestnik.

Kljub pomanjkanju snega, je prireditelj do vseh potankosti pripravil tekmovalne proge in skakalnice in ob napovedanem času so se oglasile fanfare ter pozvale na slavnostni vhod v smučarski stadion. Smučarji tridesetih narodov iz vseh petih kontinentov so se po abecednem vrstnem redu, ob navdušenem pozdravljanju množice, začeli pomikati od zbirališča proti areni, mimo častne tribune, kjer se je med drugimi odličnimi zastopniki, nahajal tudi švedski kralj.

Po kratkih uradnih pozdravih in nagovorih, je nato kralj otvoril igre in topovski strelji so dali znak za start prve tekme: *skoki na mali skakalnici*.

Verjetno ste rezultate prvenstva več ali manj že čitali. V naslednjem pa vam navajam prve tri zmagovalce vsake discipline, nato plasiranje naših argentinskih smučarjev in za boljšo ilustracijo še uspeh jugoslovanskih, cziroma slovenskih tekmovalcev:

Skoki na 70 m — skakalnici — 64 tekmovalcev. 1. Aschenbach DDR, 2. Kampf DDR, 3. Borovitin SOV. Slovenci: 36. Morčič, 52. Stefančič, 53. Prelovšek, 54. Jurman.

Tek na 30 Km — 70 tekmovalcev. 1. Mapunsson SVE, 2. Mieto FIN, 3. Staszal POL; Argentinci: 64. Velazquez; Slovenci: 38. Kalan, 50. Dornik, 56. Jelenc.

Nordijska kombinacija (tek in skoki) — 43 tekmovalcev. 1. Wehling DDR, 2. Deckert DDR, 3. Hula POL; Slovenci: 29. Gorjanc.

Tek na 5 km — dame: 1. Kulakova SOV, 2. Paulů ČSR, 3. Smetani-ma SOV.

Tek na 10 km — dame: 1. Kulakova, 2. Petzold DDR, 3. Takalo FIN.

Tek na 15 km — moški — 80 tekmovalcev: 1. Myrmo NOR, 2. Grimmer DDR, 3. Rocher SOV; Argentinci: 73. Velazquez, 78. Jerman, 79. Salas; Slovenci: 55. Dornik, 56. Kalan, 57. Jelenc.

Štafeta 4×10 km — moški: 1. DDR, 2. SOV, 3. NOR.

Štafeta 4×5 km — dame: 1. SOV, 2. DDR, 3. ČSR.

Tek na 50 km — 55 tekmovalcev. 1. Grimmer DDR, 2. Henych ČSR, 3. Magnusson SVE. Slovenci: 41. Jelenc.

Skoki na 90 m — skakalnici: 1. Aschenbach DDR, 2. Wossifivo DDR, 3. Hohnl ČSR; Slovenci: 35. Jurman, 36. Morčič, 42. Stefančič.

Vsaka tekma posebej, je bil dogodek zase, polna napetosti borbe, vese-

lja in razočaranj. Pri nekaterih pa se je tekmovanje razvijalo naravnost dramatično. Posebno moška štafeta na 4x10, bo ostala zapisana v športni zgodovini. Že samo na sebi je start štafete, nekaj posebnega, a štafetni štart smučarjev, kjer se gre za svetovno prvenstvo na belih stezah in ob prisotnosti 35 tisočglave množice, je to edinstveno. Ob takem vzdušju in mislim, da ob večji nervozni publiki, kot onih skakačev, ki so v startni liniji čakali na strel, so veljali tedaj za favorite Norvežani, Švedi, Rusi in Nemci (Vzhodni). Bil je sicer delavnik, a Švedi so pozaprlji trgovine in podjetja ter se zbrali v areni in vzdolž cele proge, da s svojim značilnim: „heja, heja“ podprejo svoje fante v tej težki tekmi, kjer sicer borba traja 40 km, a se po navadi odloča v zadnji sekundi. Strel je padel in tekmovalci so jo kot puščice urejali po svojih stezah ob burnem pozdravu množice, ki pa je na mah utihnila — kaj se je zgodilo? Po desetih metrih je Šved izgubil smučko — zmeda, predno si nesrečni starter pripne dilco, so vsi ostali že izginili izpred oči a se z 35“ zamude vseeno požene za ostalimi. Za Švede je tekma izgubljena. Pri prvi predaji preseneti Švicar, DDR za njim, nato NOR, a Rusija šele na 5. mestu za FIN. Pri naslednjih predajah so se zrinili v ospredje Nemci, medtem ko so se ostali menjavali, dokler se ni Rus Skobov v zadnji predaji prerinil od 3. mesta in na Km-9 že ujel pobeglega Nemca. Že smo pričakovali dramatične borbe v zadnjem Km, ko iz zvočnika zaslišimo, da je Skobov padel in trenutek za tem se na mostičku pri vhodu v stadion že pojavi Nemec — šele kakih 50 m zadaj pa Skobov, ki je s padcem izgubil borbo in zlato.

Tudi zadnja tekma, to je skoki na velikanki, je imela svoje dramatične trenutke. To je bila edina tekma vsega prvenstva, ki se je začela z zamudo. Zaradi toplega sončnega popoldneva se je skakalnica preveč ojužila. Morali so jo zmrzniti s soljo in to je privedlo do raznih nevšečnosti. Takoj v prvi seriji je bilo v začetku zabeleženih nekaj nepričakovano dolgih skokov: Wossilivo je pristal na 101,5 m, Rus na 98, Nemec je potegnil na 99 m in ko skoči št. 16 Slovenec Jurman (ne Jerman), je množica osupnila in takoj nato zagrmela z aplavzom — 109 m, najdaljši skok vseh dni. Na elektronski deski zasede 1. mesto Jurman s 120,3 točkami — a takoj nato se oglasi zvočnik. Vodja tekmovanja skliče vse FIS-zastopnike na posvet. Množica kriči in žvižga, po zvočnikih pa se oglasi pomirjevalni valček in pol ure nato je razveljavljena 1. serija skokov. Vzrok — komisija je ugotovila, da je nalet prehitel in bi bilo za nadaljnje skakače nevarno, da skočijo predaleč.

Torej zopet je Slovenec s svojim skokom daleč preko kritične točke skakalnice (103,5 m) preskrbel za senzacijo.

Nedelja popoldne. Sedim na tribuni v zaprtem stadionu. Godba igra lahek marš, vse je praznično, arena je obdana s pisanimi narodnimi nošami in v sredino so pravkar prikorakali zastavonoše nastopajočih narodov. Tudi Marko je med njimi s sinje modro belo zastavo. Zaprem oči in to praznično razpeloženje podarim Bogu kot molitev, saj je vse to tudi po Njegovi volji. Naj bi ta slavošpev zmagi ne bil samo oboževanje telesne moči in dosežene

slave, temveč naj bi to praznično razpoloženje poplemenitilo duha te množice, ki se danes tu veseli skupaj s športniki, ovenčanimi z lovorjemi venci. To so trenutki, ki človeku sežejo v srce, kajti malo je izvoljenih, da so lahko prisotni na tem slavnostnem aktu svetovnih iger. Nehote se človek spomni svojih mladostnih prijateljev enakih misli in enakih želja. Le redkim so se te sanje izpolnile, drugi so ostali doma, veliko pa jih ni več med nami. To je res trenutek, najprimernejši, da se z zvoki godbe ter plapolanjem zastav zahvalimo Bogu za zdravje, zaklad brez katerega ni mogoča pot do zmage.

Poleg mene sedi csivela, 65 let stara Čehinja, pred mnogimi leti je tudi ona, kot nagrajenke danes, s srebrno medaljo okrog vratu in šopom nageljnov v roki, ginjena mahala množici v pozdrav. Danes obuja spomine in preko zgrbančenih lic ji drse solze, gotovo je srečna. Življenje je pestro, kot danes ta arčna, kjer se vrši zaključena ceremonija iger in kjer so zablestela nova imena, novi junaki. Drugi se zopet počasi umikajo — nekateri pa odhajamo in prav to je lepo.

Pa naj na zaključku omenim še to, da so bili danes med zastavonošami kar trije slovenski fantje: Jurman za Jugoslavijo, koroški Slovenec Millonig za Avstrijo ter naš Marko za Argentino — tudi svojevrsten rekord.

F. Jerman

(Svobodna Slovenija — 14/3/74).

PRAVOSLAVNA ALI MOHAMEDANSKA SLOVENIJA?

Tak naslov nosi članek o razmerah v Sloveniji v nemškem listu „Echo der Zeit“ z dne 28. junija 1968, ki mi je pa šele sedaj prišel v roke. Ker ni nič manj aktualen kot pred leti, sem nekaj odstavkov iz njega prevedel in jih tu objavljam. Takole piše:

„Nobena jugoslovanska republika se ne integrira tako intenzivno kot Slovenija, ki je bila nekoč gospodarsko in kulturno najbolj razvita. Na to njeno privilegirano stališče je ves jugoslovanski jug gledal z zavistjo, zato so jo že v prvi Jugoslaviji skušali izenačiti z drugimi, pa je ostalo le pri poskusih.

Vse drugačen je položaj Slovenije po drugi vojski. Komunistični režim je konservativnemu kmetškemu stanu vzel vse pravice in s tem podrl slovensko narodno zavest, hkrati pa pripravil tla za načrtno koloniziranje Slovenije, ki stremljeva za tem, da slovenstvo polagoma zvedeni in se narodne in jezikovne razlike zbršejo.

Načrtno spodrivanje slovenskega prebivalstva se vrši delno na gospodarskem področju, delno z vladnimi ukrepi. Razvoj moderne industrije potrebuje vedno več delovnih moči, te pa dobiva Slovenija izključno le z ju-

ga, ker je doma ni. Tako je na primer ,na Jesenicah že mnogo več Bosancev kot domačinov.

Nič manj protislovenski so tudi vladni ukrepi, ki pošiljajo v Slovenijo veliko število častnikov in uradnikov, katerih mnogi ostanejo tam za vedno. Polagoma potegnejo za seboj svoje družine, pa se v Sloveniji ne asimilirajo, marveč ustvarijo svoj jezikovni in narodnostni otok.

Integraciji služijo tudi poroke slovenskih deklet s pravoslavnimi ali mohamedanskimi Bosanci ali Srbi. Otroci takih zakonov so navadno brez vsake vere, jezikovno pa čisto srbski. Pogosto je opaziti, kako katoliško Slovenko, ki se je poročila s Srbom, polagoma izolirajo pred njeno slovensko okolico in mora s svojo družino govoriti le srbski.

Načrtno naseljevanje mohamedanskih Bosancev in Albancev naj polagoma Slovence kot narod spodrine. Dotok mohamedancev in pravoslav-
nih naj traja toliko časa, da slovenski element popolnoma zaduši, s tem pa uniči tisoč dvestoletno kontinuiteto katoliške vere v tej deželi.

Število južnih delavcev v Sloveniji je že davno prekoračilo četrto milijona. Dobijo najboljše delovna mesta in najboljše stanovanja so jim na razpolago. Od leta 1956 imajo v Sloveniji svojo mohamedansko cerkveno upravo. Mošci s tistimi značilnimi minareti sicer res ne smejo zidati, pa saj tudi katoliških cerkva ne pustijo postaviti v novih mestnih naseljih kot Nova Gorica in Novo Velenje.

Kakšno je zadržanje slovenskega prebivalstva napram tej nevarni invaziji z juga? Odgovor je kratek in jasen: Komunistična diktatura ima na razpolago toliko ustrahovalnih sredstev, da se nihče ne upa temu „pojugo-slovenjenju“ ugovarjati.

Slovenski narod je obsojen na smrt. To smrtno obsodbo izvajajo v Jugoslaviji vsak dan tako na glas, da nihče ne slutí, kaj se tam dejansko godi.“

(Rev. dr. Fr. Blatnik, SDB v Amer. Dom. 30. jan. 1974)

J. EPSTEIN: OPERATION KEELHAUL

Julij Epstein, profesor na stanfordski univerzi, je izdal izredno zanimivo knjigo „Operation Keelhaul — the Story od forced repatriation“ (Operacija Keelhaul — zgodovina prisilnega vračanja).

Epstein je dolgo zbiral podatke za to svoje delo. Pri tem zbiranju je moral premagati najrazličnejše težave. Prvotno so mu bili vsi arhivi za-

prti in nekateri so še danes. Celo sodišča je moral poklicati na pomoč, da bi mogel dobiti iz arhivov dokumente. Pri zbiranju podatkov o Slovencih, ki so bili vrnjeni, je sodeloval tudi naš rojak inž. Stanko Meršol, sin zdravnika dr. Valentina Meršola. Epstein je zaenkrat objavil samo del svojih izsledkov. Z delom bo nadaljeval in bo objavil še nadaljne ugotovitve.

Pisec postavlja v uvodu svoje knjige trditev, da spada vračanje vojakov, civilnih beguncev in celo nebeguncev med največje zločine v človeški zgodovini, posebno ako pomislimo, da so te zločine izvršile demokratične in najbolj civilizirane države na svetu — Anglija in Združene države Amerike. Izvršil se je načrtni pokol protikomunistov na zahtevo Stalina po pristanku Roosevelta in Churchilla. Na osnovi jaltskega dogovora so angleške in ameriške vojaške oblasti izdale tajno povelje z imenom „Operation Keelhaul“, ki določa podrobnosti o prisilni repatriaciji, najprej za ruske vojake pod vodstvom generala Vlasova, nato pa tudi za vse druge in med temi tudi za vse, ki so se borili proti Titovim partizanom in tudi za begunce, ki so zbežali iz domovine pred komunisti. Med določili je tudi to, da se mora repatriacija izvršiti za vsako ceno, če ne gre drugače pa s pomočjo orožja. O pretresljivih dogodkih, ki so se vršili ob teh prisilnih vračanjih, je bilo že marsikaj napisanega (v „Slovenski besedi“ je o tem pisal dr. T. Debeljak).

Epstein pravi na koncu svoje knjige, da ta strašni zločin proti najbolj osnovnim človeškim pravicam in proti vsem obstoječim mednarodnim zakonom, ki ga Angleži in Amerikanci še sedaj ne priznajo in katerega krivci niso bili kaznovani, še vedno zastruplja odnose med Ameriko in milijoni ljudi, ki živijo pod komunistično tiranijo. V Ameriko že nihče več ne stavlja svojih upov za rešitev svobode in demokracije.

J. M.

RADI BI SE NAS ZNEBILI

Vedno močnejši postaja sum, da je ideologija matične domovine v odnosu do zamejstva samo pretveza, za katero se skriva pravi namen matice, da bi *zamejsko slovenstvo v doglednem času izginilo*. Ko ga več ne bo, si bo moglo jugoslovansko „bratstvo in enotnost“ v Sloveniji slovensko ime v celoti podrediti. Ze danes se v slovenski Lju-

bjani ne more nihče od tistih, ki imajo nekoliko pomembnejši položaj, odkrito izjavljati za slovensko narodnost. Ne bodo ga obtožili nacionalizma, ker bi kaj takega vzbudilo preveč pozornosti, toda na tihem ga bodo odstranili s položaja.

In mar je res samo naključje, da je Beograd izgubil z Dunajem in Rimom vse diplomatske bitke ob

odprtih vprašanjih slovenskega zamejstva, začeni z letom 1920 ali 1945, dasi je imel na svoji strani vse mednarodne pogodbe, v dunajskem primeru celo samo avstrijsko državno pogodbo?

Ako je jugoslovansko bratstvo in enotnost samo kulisa nekemu poenotenju, „napredna“ ideologija pa razlog vključevanja zamejskih Slovencev v tuje stranke, potem dvomimo, da so tako bratstvo, enotnost in naprednost pravilno zastavljeni.

Vse po partijskih navedilih

V Jugoslaviji so resničen zakon le sklepi oziroma navodila Zveze komunistov, ki prihajajo po liniji iz partije v celice v slehernem podjetju in društvu. Kaj drugi zakoni veljajo, nam pove primer, da celo sklep zveznega ustavnega sodišča ni mogel prisiliti beograjske zavarovalnice, da bi vrnila kapital bivšega državnega zavarovalnega zavoda republikam. In danes niti sama ustava, ki zagotavlja svobodo veroizpovedi, ne more preprečiti zaostritve protiverske vz-

goje v šolah in pritiska na verne šolnike.

Ob vsem tem je še najmanj upravičeno razglašati jugoslovanske republike kot samostojne države, ko si nihče ne more predstavljati, koliko naj republike odločajo v skladu s svojimi narodnostnimi, kulturnimi in gospodarskimi danostmi

Ako bi pri vsej državnosti republike Slovenije tudi spregledali vso gospodarsko neurejenost in stanovanjsko stisko, vse pomanjkanje otroškega varstva in nizko rodnost pri slovenskem narodu, ki je (glej čudo) pri vsej večni propagandi o majhnosti in o tem, da nas bodo pograbili Nemci ali Italijani, naenkrat dovolj velik, da mora prenašati trikrat večje obdavčenje od drugih ter vsa gospodarska in investicijska zapostavljanja, si le ne moremo predstavljati, da bi zavajanje slovenskega zamejstva v potujčevanje moglo biti v korist slovenski državnosti.

I. S. v Kat. glasu št. 44/73.

VESTNIK NA TISKOVNI RAZSTAVI NA SLOVENSKEM DNEVU V BUENOS AIRESU

Prireditelji Slovenskega dneva (21. aprila 1974), v Ramos Mejia pri Buenos Airesu so pripravili poleg ostalega bogatega programa tudi tiskovno razstavo, katere se je udeležilo s svojimi publikacijami 14 slovenskih založb in konzorcijev iz Buenos Airesa in med temi tudi Konzorcij Vestniko. Razstavo je obiskalo nad tisoč rojakov.

Nujne so te tri vrednote: svoboda, pravičnost, mir.

Jaques Maritain

Dr. Valentin Meršol — osemdesetletnik

Dne 22. februarja 1974 je dr. Valentin Meršol praznoval svojo osemdesetletnico. Če slovenski protikomunistični borci komu iz vsega srca čestitajo, potem store to dr. Valentinu Meršolu, ki je v letu 1945 rešil premnoga slovenska življenja s svojim pogumnim in dostojanstvenim nastopom pred fieldmaršalom Alexandrom.

O dr. Meršolu je naš Vestnik že pisal in danes ne bomo omenjali življenjskih podatkov našega dragega jubilaranta. Vse protikomunistične borce in sploh vse slovenske politične emigrante iskreno veselijo, da je — kakor poroča njegov sin ing. Stanko — čil in zdrav, se vzpenja po planinah, obiskuje slovenske rojake pa tudi razna indijanska plemena. Znan je kot najboljši zdravnik alpinist in povrh še lingvist, in so mu Amerikanci posvetili del gorske lepote v Mt. Whitney gorovju (Bela gora) in mu dali ime „Tinetov kotiček“. Lansko leto je dr. Meršol skupaj s svojim sinom Stankom obiskal ta svoj kotiček, ki leži ob jezercu — nekakem triglavskem jezercu.

Slovesno proslavo dr. Meršolove osemdesetletnice so pripravili protikomunistični borci v Clevelandu. Bila je dne 24. marca v Baragovem domu po končanem zboru DSPB v Clevelandu. Poleg borcev so bili na tem lepem slavlju navzoči tudi njihovi družinski člani ter prijatelji jubilaranta. Živahno pozdravljen se je dr. Meršol rokoval s prisotnimi in se nato vsedel na častno mesto. Prisrčno čestitko k visokemu življenjskemu jubileju je slavljenцу izrekel predsednik Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev pisatelj Karel Manser ter mu je v imenu Zveze in jubilarantovih prijateljev izročil lep kip Mojzesa ter je ob tej priložnosti primerjal zasluge dr. Meršola z dejanjem Mojzesa, ki je svoje ljudstvo izpeljal iz Egipta. Dr. Meršol pa je bil za nas vse slovenski Mojzes leta 1945 na Vetrinjskem polju.

Navdušeno ploskanje je sledilo tem besedam. Nato sta mu učence in učenka slovenske šole pri Sv. Vidu poklonila lep slovenski šopek. Člani pevskega zbora „Slovenski fantje“ pa so zapeli nekaj slovenskih pesmi, in na željo jubilaranta je vsa dvorana zapela „Marija skozi življenje“.



Praznovanje 80-letnice dr. Valentina Meršola dne 24. marca v Clevelandu. Spredaj od leve na desno: Prof. Janez Sever, stoji Jože Melaher, dr. Valentin Benedik, dr. Alojzij Tome, slavljenec dr. Valentin Meršol, Jožef Mausar, dr. Pavel Krajnik, stoji (med govorom) Karel Mauser.

Dr. Meršol se je v izbranih besedah zahvalil za to pristrčno slavlje ter v svoji znani skromnosti poudaril, da si ne lasti nobenih zaslug pri usodnih dogodkih v Vetrinju, ampak da moramo biti za vso pomoč hvaležni Mariji Pomagaj.

Naj omenimo, da so se dr. Meršolove 80-letnice spomnili mnogi hvaležni protikomunistični borci in drugi emigranti po vsem svetu. DSPB v Argentini je poslalo jubilantu toplo pismo čestitko. Tudi s Slovenskega dne v Buenos Airesu mu je bila poslana iskrena čestitka in zahvala.

Dobri Bog naj nakloni našemu dragemu jubilantu zdravja in moči in še mnogo let življenja!

Prejeli smo v oceno: Frank Bukvič, Ljudje iz Olšnice. Izdala in založila kot svojo 87. publikacija Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu. Tisk Editorial Baraga SRL. Cena brežbirna 30.—, vezana 35.—. Bs. Aires 1973.

LETOŠNJI JUBILANTI V ARGENTINI

Ko smo pregledali članski seznam, da bi ugotovili, kdo bo imel letos kak jubilej, smo se zavzeli nad velikim številom jubilarov. Jih je nič manj in nič več kot 18. Če bi hoteli vsakemu posvetiti samo pol strani Vestnika — in najmanj toliko pozornosti bi vsakdo od naših jubilarov zaslužil — bi morali porabiti 9 strani Vestnika. Dobro vemo, da nam dragi člani in soborci — jubilanti ne bodo zamerili, ako tega ne storimo, ampak da izrazimo vsem skupaj res iskreno in toplo čestitko k njihovim življenjskim jubilejem. To so:

70 letniki:

Drolec Vinko, rojen 22. januarja 1904

Bajda Jože, rojen 11. marca 1904

Lužovec Janez, rojen 2. avgusta 1904

60 letniki:

Klemenčič Ivan, rojen 9. avgusta 1914

Jan Lovro, rojen 10. avgusta 1914

Kocmur Marjan, rojen 17. oktobra 1914

Kalan Jernej, rojen 20. oktobra 1914

50 letniki:

Andrejak Anton, rojen 2. januarja 1924

Starič Ivan, rojen 16. januarja 1924

Urbančič Bogo, rojen 16. januarja 1924

Škulj Anton, rojen 2. marca 1924

Baudek Ludvik, rojen 29. marca 1924

Wewar Stanko, rojen 1. maja 1924

Jemec Stanko, rojen 6. maja 1924

Markež Jože, rojen 29. maja 1924

Stariha Božo, rojen 19. julija 1924

Dimnik Ivan, rojen 27. julija 1924

Zajec Leopold, rojen 16. novembra 1924

Vsem tem, ki so se kot legionarji, vaški stražarji, domobranci ali drugače odločno in pogumno borili proti komunističnim okupatorjem Slovenije, in od katerih večina zavzema danes razne funkcije — nekateri tudi vodilne — v slovenski emigraciji, želimo obilo božjega blagoslova na njihovi nadaljni življenski poti.

LETOŠNJI JUBILANTI V GILBERT-U, MINNESOTA

Letošnje leto bomo imeli med našimi člani več jubilarov. Dva člana bosta obhajala svojo 65. letnico. To sta č. g. **Janez Dolšina** in **Miha Sodnik**. Č. g. Dolšina je član našega odbora in nam skupaj z našim duhovnim vodjem č. g. Janezom Šuštaršičem deli duhovno hrano in vzgaja k načelnosti in zvestobi slovenskim verskim in narodnim izročilom. Miha Sodnik pa zvesto vrši nalogo člana nadzorstva in se redno udeležuje vseh društvenih prireditev.

Dva člana pa obhajata svojo 70. letnico. To sta **Andrej Perčič** in **Franc Medved**. Mislim, da ne bo nihče hud, ako rečem, da spada tajnik Perčič med stebre naše organizacije od začetka in se pridno udeležuje vseh društvenih prireditev.

Nimamo rojstnih podatkov vseh članov, zato smo morda koga nehote izpustili. Vsem jubilarom iskreno čestitamo in želimo še dolgo življenje.

M.

80-LETNICA GOSPE ALOJZIJE URBANČIČEVE

V krogu svoje številne družine je nedavno praznovala svoj osemdesetletni življenski jubilej gospa Alojzija Urbančič, vdova po znanem in narodno zavednem gostilničarju v Čatežu na Dolenjskem g. Antonu Urbančiču, ki se je kmalu po prihodu v Argentino preselil v večnost. Gospa Alojzija izhaja iz Potrbinove družine in se je rodila dne 4. aprila v vasi Vodice pri Sv. Križu nad Litijo. Leta 1920 se je poročila z g. Antonom Urbančičem in se preselila na Urbančičevo domačijo v Čatežu vse do tedaj, ko je nastopila prvo begunsko pot v Ljubljano in nato drugo v Kanado. V zakonu se je rodilo devet otrok: šest fantov in troje deklet (eden od fantov je umrl). Slavljenka je svoje otroke vzgajala v globokem verskem in naro-

dnem duhu. V času komunistične revolucije je bila Urbančičeva družina odločno protikomunistično usmerjena. Štirje sinovi so bili aktivni protikomunistični borci-domobranci, od katerih je sin Valentin sedaj starešina DSPB v Argentini. Zato ni po koncu vojne preostajala družini druga pot kot begunstvo. Gospa Alojzija je odšla najprej k svoji sestri Emi poročeni Lesjak v Kanado, nato pa je prišla v Argentino, kjer se je združila s svojimi hčerkami in sinovi, ki so bili že skoraj vsi poročeni. Potem je posvetila svojo skrb številnim vnukom in vnukinjam in pomoči potrebnim rojakom v svoji okolici. Jubilantka spada med tiste močne slovenske žene, ki ne podpirajo samo treh voglov svoje domačije, ampak klešejo tudi značaje, ki so poroštvo zmage vsega dobrega in plemenitega v bližnji ali daljni slovenski prihodnosti. Gospej Urbančičevi kličemo vsi prijatelji velike Urbančičeve družine: Bcg nai Vam nakloni še mnogo srečnih let!

.....

ODMAKNJEN IN ZAMAKNJEN BUENOS AIRES

„Klicu Triglava“ smo Slovenci v Argentini prav posebno simpatični. Večkrat je že zapisal, da živimo v „daljni“ Argentini ali pa celo v „zatohli“ Argentini. V decemberski številki (leto 1973) pa je Ciril Žebot v članku „Pavletu Verbicu v slovo in spomin“, zapisal, da je „Pavle Verbie ohranjal trdno vero v uresničenje slovenskih ciljev in zanje iskal novih možnosti v spreminjanju povojnih domačih in svetovnih silnic in okoliščin. *To pa v odmaknjenem in zamaknjenem Buenos Airesu ni bilo laško.*“

Tako torej! Na eni strani smo „daljni“ in „odmaknjeni“ menda zato, ker živimo v pampi ali džungli, kjer ni ne telegrafa, ne telefona, ne televizije in tudi ne letalskega prometa. Na drugi strani pa smo „zatohli“ in „odmaknjeni“, ker nismo politične šviga-švage in ne odobravamo cik-cak politike, ki jo nekateri tako radi prakticirajo. Za Žebota smo pa še posebej „zamaknjeni“ zaradi „iracionalnega vztrajanja na nepovratnih predmajskega položaja iz leta 1945.“ Škoda, da ni Žebot bolj jasno zapisal, *da nas smatra za zamaknjene, ker vztrajamo na protikomunističnih pozicijah in obsojamo sodelovanje s komunističnim režimom doma in zato obsojamo tudi obiske domovine po javnih delavcih.* Še to povemo g. Žebotu, da je prof. Pavle Verbie prav tako kot mi ostali slovenski emigranti v Argentini vztrajal na odločni protikomunistični liniji in se zato že dolgo časa ni strinjal s stališčem in pisanjem Cirila Žebota. To lahko potrdijo ožji sodelavci in prijatelji pokojnega Verbica.

Umrli je dr. Ignacij Lenček vrhovni kurat Slovenskega domobranstva

Dne 11. aprila t. l. je v Gradcu v Avstriji umrl vseučiliški profesor in vrhovni kurat slovenskega domobranstva dr. Ignacij Lenček. Z njim je odšel v večnost znan javni delavec, visoko izobražen mož, publicist in odločen protikomunist. Že pred drugo svetovno vojno je v svojih spisih in predavanjih opozarjal na nevarnost komunizma na Slovenskem. Med komunistično revolucijo je pogumno sprejel mesto vrhovnega kurata slovenskega domobranstva, ki mu ga je ponudil rajni škof dr. Rožman. Organiziral je dušno pastirstvo med domobranci, obiskoval domobranske edinice ter bodril može in fante.

Po končani vojni je stopil na begunsko pot in se v tujini ves posvetil slovenskemu semenišču v emigraciji. V Argentini je deloval v San Luízu in Adroguetu. Njegovo delo v Argentini je slovenski javnosti dobro znano. Nastopal je kot predavatelj po naših organizacijah, kot pisec tehničnih člankov, kot urednik duhovniškega glasila *Omnes unum*, kot soustanovitelj Slovenske kulturne akcije, itd. Zelo rad se je podajal v družbo bivših protikomunističnih borcev in obiskoval njihove prireditve. Rad je prebiral *Vestnik* in je urednikom dal marsikak nasvet za pisanje člankov.

Vsemogočni naj ga bogato poplača za vse, kar je storil za slovenski narod.

† Emil Savelli

Dne 22. januarja 1974 je v Resendah (Brazilija) umrl komaj 55 let star protikomunistični borec Emil Savelli. Bil je uradnik Poštne hranilnice v Ljubljani. Med vojno so ga Italijani internirali v Gonarsu. Ko se je vrnil iz internacije, je takoj vstopil k Vaškim stražam. Po ustanovitvi domobranstva pa je vstopil v njegove vrste kot nadporočnik. Pozneje se je pridružil primorskim domobrancem in bil nazadnje poveljnik težke čete v Ajdovščini. Po končani vojni se je izselil v Brazilijo, kjer je po trdem delu in študiju postal profesor na srednji šoli. Prav tako si je tam tudi njegova žena gospa Slavka priborila profesorsko mesto. Pokojni je imel veliko veselja z glasbo. Že kot dijak se je pečal z glasbo in petjem. V Braziliji je organiziral študentovsko godbo na pihala in sam pripravljval skladbe. Dobri Bog naj mu nakloni večni mir in pokoj!

† Dr. Franjo Macjus

Istega dne kot Emil Savelli je umrl v Buenos Airesu odločen protikomunist dr. Franjo Macjus, star 69 let. Rodil se je v Trstu, živel pa je nato s svojimi starši v Mariboru. Kot srednješolec se je pridružil borcem generala Maistra. Deloval je v mariborskem Sokolu, kjer je društvo očistil komunističnih infiltrirancev. Pogumno je nastopal tudi proti Nemcem. Ko so Nemci zasedli Maribor, se je umaknil v Ljubljano in se takoj priključil ilegalni organizaciji odpora proti okupatorju in proti komunistom. Posvečal se je tudi političnemu delovanju. Bil je član Slovenske demokratske stranke in član njenega izvršnega odbora, ki ga je leta 1964 delegirala v Narodni odbor za Slovenijo, kjer je bil po smrti dr. Celestina Jelenca podpredsednik. Bil je markantna osebnost. Slava njegovemu spominu!

† Jože Grdina

Dne 12. januarja 1974 je v Clevelandu umrl izredno aktiven javni delavec — Jože Grdina iz znane Grdinove družine. Rojen je bil 5. marca 1892 v Preserju pri Ljubljani. V Združene države se je podal leta 1912, nato se je vrnil, bil poklican k vojakom, poslan na rusko fronto, kjer je bil ujet. Doživel je boljševiško revolucijo in jo je popisal v svoji knjigi „Štiri leta v ruskem ujetništvu“. Po vrnitvi domov se je udeležil bojev za osvoboditev Koroške. Nato se je za stalno vrnil v ZDA, kjer se je uveljavil kot marljiv in uspešen javni delavec. Zlasti je mnogo storil za K.S.K.J. Bil je vedno zaveden Slovenec, globoko veren mož, odločen protikomunist. Bog mu daj večni pokoj!

Maša zadušnica ob obletnici smrti generala Franca Krennerja

Dne 17. marca je v stolnici v San Martinu sanmartinski dušni pastir č. g. Jure Rode daroval sv. mašo za dušni pokoj rajnega poveljnika Slovenskega domobranstva, generala Franca Krennerja ob obletnici njegove smrti. Sv. maše se je udeležila vdova po pokojnem generalu gospa Julija Krenner, lepo število borcev iz obeh organizacij slovenskih protikomunističnih borcev in drugih rojakov. Pred darovanjem sta nesla na oltar darove zastopnika Vestnika in Tabora.

Štiri Balantičeve proslave

V Buenos Airesu so bile lansko leto štiri spominske proslave ob 30-letnici smrti vaškega stražarja in pesnika **Franceta Balantiča**. Lepo je to, da je spomin na Balantiča tako živ, da je deležen kar

štirih proslav. Toda zdi se, da je toliko proslav sprožila želja po „lastnih“ proslavah. Ali se ne bi mogle razne organizacije dogovoriti za eno, dobro pripravljeno in zato tudi dobro obiskano skupno proslavo?

Dodajmo: ali ne bi bilo primerno, da bi **Junjsko proslavo** vseh padlih počastili samo z mašami na vseh posameznih krajevnih domovih, proslavo pa izvedli samo eno — in to veličastno! — v Slovenski hiši? In to vsi domovi skupaj!

Vestnik

PABERKI

„La Prensa“ o komunističnih filozofih

Ob priliki filozofskega kongresa v Varni je gornji list objavil naslednji komentar:

„Novica (o kongresu namreč) ne navaja imen „dvestotih mislecev“ zgoranih v Varni, a zdi se nam umestno poudariti, da komunistični svet, v nasprotju z zahodno družbo, podeljuje naslov ali čast „filozofa“ s prekomerno uporabo fantazije takšnim osebam, ki so precej oddaljene od talentov, ki jih umska ustvarjalnost zahteva. Mnogim je zadočala v njih delavnosti zgolj navedba nekaterih predavanj, ki so bila po volji uradnemu stališču.

Ko so se nekateri, da omenimo samo dva najnovejša primera, Milovan Đilas v Jugoslaviji in Roger Garaudy v Franciji, drznili oddaljiti od navodil odgovarjajočih komunističnih strank, je kmalu sledila kazen: zapor za enega in izgon iz stranke za drugega... Marx je imel več sreče v času carjev, ko je leta 1872 izšla v Moskvi prva izdaja Kapitala, kot pa kasneje, na višku boljševiške moči, ko so iz njegovih del črtali članke in zapiske o svobodi tiska, ki jih je napisal v letih 1842/3 za list Rimska gaceta.

Svetovni pogled časnikarja na titoizem

Eudocio Ravines je eden izmed razočaranih komunistov. Zdaj že dolgo vrsto let piše načelne članke proti komunizmu in pred časom je na račun titoističnega delovanja zapisal:

„Polomu kastričnega vdora preko gverilskih edinic v Latinski Ameriki se je pridružil gromovit propad Allendejeve komunistične vlade v Čilu. Komunistična internacionala je tako izgubila s Čilom važno postavko vdora

in ofenzivne dejavnosti. Spričo tega so se moskovski mogotci s prijaznimi očmi obrnili k Titu, naj bi on odslej naprej opravljal ta posel, dokler se Castro in Moskva ne bosta opomogla... Titove delnice v komunističnem ideološkem podjetju so krepko poskočile in dosegle najvišje možne vrednote. Tito je vestno posnel strategijo in taktiko pa tudi način Komunistične vzgoje ljudske fronte, kot so ga naučili v Moskvi. Je pa vključil nekaj bistvenih sprememb, med njimi to, da zanika pripadnost h komunizmu. Titoizma ne zanima organiziranje strank, ki bi se priključile njegovi miselnosti: posvetil se je izdelavi programov, ki naj bi bili sposobni zapeljati vodilne vojaške osebnosti, pa civilne oblastnike kot tudi šefe demokratičnih političnih strank.“

Tako sodi Ravines in meni, da je titoizem že za več latinskoameriških držav izdelal primerne programe, upoštevajoč v vsakem primeru posebnosti dežele in politično usmerjenost množic.

Baski in njihove težave

Baske predstavlja uradno v svetu njihova vlada s sedežem v Parizu (njena vloga je podobna vlogi vodstvenega položaja Narodnega odbora za Slovenijo.) V osvobodilno akcijo so bili Baski vključeni v organizaciji ETA (Domovina Baskov in Svoboda), ki je pa lansko leto zašla v obdobje notranjih razdorov. Komunisti so predlagali, naj bi opustili teroristično aktivnost in se vrgli na delo za zajetje čim večje množice; nekomunistični elementi v ETA pa so menili, da je vojaško organizacijo treba obdržati in rovariti naprej. Tako so ustanovili novo organizacijo FNV (Narodno baskovsko fronto) in tej so se priključili delavci (ELA) in mladina (ECI), pa še nekateri posamezniki. Narodna baskovska stranka, ki je politično najmočnejša, se tej zasedbi ni pridružila, ker odločno odklanja terorizem in taktične kontakte, ki jih je ta nova skupnost vzpostavila s komunisti.

Tem ni uspelo razširiti delovno mrežo med množico, kar je povzročilo razdor; delavska skupina Sayaok je zahtevala boj na vsem španskem področju in naslonitev na špansko komunistično stranko; druga skupina — Borriak — pa je predlagala nadaljevanje boja samo na narodnem ozemlju Baskov, tako v španiji kot v Franciji. Navzkrižja so šla naprej in tako so se nekatere grupe povezale z enako mislečimi člani med irsko IRA pa arabskimi teroristi in nekaterimi latinskoameriški gibanji.

— — —

Mislim, da se mora kristjan zanimati tudi za politiko, da mora biti intenzivno prisoten tudi v politiki.

Jaques Maritain

SPIJONAŽA IZ VSEMIRJA

William Cobby, 53 let, Amerikanec, je sedaj šef CIA (amer. obveščevalne službe). Njemu nasproti sedi v Moskvi 59 leten Juri Andropov, šef KGB (sovj. tajne policije). Oba imata dovolj skrbi zaradi delovanja špijonov na eni kot na drugi strani; a zdaj jih ne briga več tako kot včasih, če se je špijon lahko priplazil v določeno hišo, oddal sporočila ali prejel, potem pa neopazno seveda spet izginil preko meja. Oba sta zaskrbljena zaradi obveščevalnega dela, ki ga opravljajo sateliti: Big-Birds za Amerikance in Kosmosi za Sovjete. Prvi namreč znajo povedati, koliko tankovskih enot sovjetske vojske se premika na kitajski meji, drugi pa točno ugotovijo število raket Polaris, ki jih imajo Amerikanci postavljene na Groenlandiji. Oboji pa prej vedo kot Kitajci sami, kako napreduje letina riža na Kitajskem. Pomisliti je namreč treba, da je v teh satelitih fotografska ekipa tako prirejena, da lahko slika 30 cm velike predmete iz višine 165 km.

Seveda se ti sateliti tudi ukvarjajo s poročanjem o premikih na Ho-Či-minhovi niti v Vietnamu ali pa ob Sueškem kanalu. Obenem registrirajo vse zvoke, ki jih zajamejo, pa naj si bodo to sporočila ladij ali avijonov. Sateliti so tudi povedali, da bo Kitajska že leta 1975 imela svojo bojno raketo, ki bo lahko uničila tako Rdeči trg v Moskvi kot Zlati zaliv v San Franciscu. Se pravi, od leta 1975 naprej bosta Moskva in Washington prisiljena misliti na to, da bo Kitajec treba povabiti k istemu omizju.

Menijo, da bo v boju med CIA in KGB zmagala CIA. Pa ne zato ker bi imela boljše satelite špijone, ampak bolj razvito tehnologijo, ker ji svoboda pomaga do hitrejšega razvoja, kakor je možen v ZSSR brez osebne svobode.

JUGOSLOVANSKI REZIM SE JEZI NAD KNJIGO O TITU IN MIHAJLOVIČU

Nedavno je izšla nova knjiga o državljanski vojni v Jugoslaviji v letih 1941—1945. Knjigo je 7 letih natančnega dela pripravil in objavil Walter R. Roberts, pomožni direktor U. S. Information Agency, uradne informacijske službe ZDA.

Knjiga, ki nosi naslov „Tito, Mihajlović in zavezniki v letih 1941—1945“ (Tito, Mihailovic and the Allies, 1941—1945), je vzbu-

dila hudo kri med vodniki jugoslovanskega režima in sprožila vrsto protestov pri poslaništvu ZDA v Beogradu, pa tudi pri vladi ZDA v Washingtonu. Jugoslovanski zastopniki so spravili to knjigo na dnevni red razgovorov v državnem tajništvu v preteklem mesecu, ko so govorili o vrsti vprašanj, ki zadevajo ZDA in Jugoslavijo.

Vlada ZDA je izjavila, da je knjiga delo neodvisnega študija in da ne predstavlja uradnega stališča ZDA. Jugoslovanski predstavniki, ki so se pritožili nad Robertsovo knjigo v poslaništvu ZDA v Beogradu, so priznali, da knjige niso videli in ne brali, kot je poročal Dan Morgan v „Washington Post“ 19. avgusta 1973.

Vodnike Titovega režima in seveda Tita samega jezi, ker je v knjigi W. R. Roberts razkril po uradnih dokumentih, da so partizani leta 1943 se pogajali z Nemci ne le o izmenjavi ujetnikov, ampak tudi o „Accommodation“, kar Angleško-slovenski slovar, ki je izšel v Ljubljani leta 1967, prevaja s „prilagoditev, poravnava, ugoditev, sprava...“

Tito in njegovi so skozi vso vojno in po njej vztrajno trdili in rotili domači in tuji svet, da so se vedno, vztrajno in dosledno borili proti nacistom, medtem ko so Mihajlovića dolžili, da se je z Nemci pogajal, namesto da bi se z njimi vojskoval. Zato so Mihajlovića, ko so ga ujeli, tudi obsodili na smrt in ga umorili.

Walter R. Roberts se za vse te trditve in rotenja ni menil, ampak je šel skrbno in vestno skozi dokumente. Pri tem je dognal, da so se vrhovni vodniki partizanstva sestali in pogajali z Nemci. Partizane so zastopali pri razgovorih Milovan Djilas, Koča Popović, kaksnejši zunanji minister in načelnik glavnega stana Jugoslovanske ljudske armade, ter Vladimir Velebit. Pri razgovorih je Djilas nastopil pod imenom Miloš Marković, Velebit pa pod imenom Vladimir Petrović.

Prvi sestanek je bil 11. marca 1943 v Gornjem Vakufu zahodno od Sarajeva, drugi pa v Zagrebu. Na tega so Nemci Djilasa in Velebita pripeljali v Zagreb s svojim vojaškim letalom.

Razgovori so bili začeti na nemško pobudo in so bili tudi od nemške strani ustavljeni, ko je to ukazal neposredno sam zunanji minister Von Ribbentrop. Uradni jugoslovanski dokumenti sestanka v Zagrebu ne omenjajo, četudi omenjajo podrobno vse sestanke in stike med posameznimi četniškimi vodniki in Nemci. Partizanska pogajanja z Nemci pač niso v skladu s partizansko mitologijo, pripominja k ugotovitvi tega dejstva ameriški časnikar Dan Morgan.

W. R. Roberts se pri svojem poročanju naslanja na osebni pregled in študij vseh zadevnih dokumentov v Bonnu in Washingtonu.

Časopis „Foreign Affairs“ označuje Robertsovo knjigo za najboljšo delo o odnosih zaveznikov, posebno Amerikancev, do sil odpora v Jugoslaviji. George Kennan, bivši poslanik v Beogradu in

Sovjetski zvezi, je Robertsovo delo označil za najbolj stvarno in nepristransko o tem vprašanju.

Stiki med Italijani in Nemci na cni ter partizani na drugi strani so bila znana dejstva, na razpolago je bilo dovolj podatkov in dokazov za začasne „pomiritve“ na določenih prostorih in ozemljih. Osvobodilna fronta je to vztrajno in dosledno tajila, toda nobena tajnost ni tako trdna, da ne bi prej ali slej prišla na dan. Da razkritje te „tajne“ od strani ameriškega znanstvenika Beograd jezi, je zato razumljivo, četudi prenekateri vodniki in udeleženci „osvobodilnega boja“ v vrstah Osvobodilne fronte nič več ne taje, da je bil glavni cilj boja uvedba komunistične oblasti v Jugoslaviji, boj proti nacizmu pa le v kolikor je služil prvemu, glavnemu namenu.

G O D B A

Ko je bil leta 1938 veliki telovadni nastop v Ljubljani, so se pojavili tudi zastopniki francoskih katoliških telovadnih organizacij. Imeli so s seboj svojo godbo, ki je igrala in igrala in se nikdar ni utrudila. Tedaj so nam Franozi pripovedovali, da v svojih društvih silno radi vadijo godbene ekipe, ker te najbolj pomaga k požitvi družabnosti in obnavljanju stikov.

Tudi pri nas doma smo imeli godbe, vseh vrst, gasilske, orlov-ske, sokolske, fantovske, domobransko. Drugače je postalo v družbi, resneje smo se postavili ob udarnih zvokih in še danes nam tiste melodije zvene po ušesih.

Na vse to je mislil naš soborec Tone Skubic, ko je pred leti na prigovarjanje Jožeta Tominca začel zbirati skupaj fantičke, ki so imeli voljo do učenja. Kolikor so bili prvi začetki težki, ker so bila pljuča morda še preozka ali roke prekratke, tako je letošnji prvi nastop v Slomškovem domu v Ramos Mejia postal mejnik. In sicer mejnik navzgor: To, kar smo slišali, je že bila prava godba in nič ni čudno, če je vse navzoče občinstvo res iz srca burno pozdravljalo nastopajoče.

Najbrž bosta oba soborca huda, da ju omenjam. A zgolj osebne čestitke bi bile premalo. Zato z veseljem čestitamo tako dirigentu Tonetu Skubicu kakor njegovim godbenikom k izredno lepemu večeru, pozdravljamo napredek v rasti in se tudi zahvaljujemo Jožetu Tomincu, da se ni dal odgnati, ko se mu je enkrat rodila misel o godbi.

Le naprej, brez miru, materi Sloveniji, naši ljubavi — v ponos!

P. R.

CLEVELAND

Občni zbor DSPB

Dne 24. marca je bil v Baragovem domu v Clevelandu redni občni zbor tamošnjega DSPB, katerega se je udeležilo lepo število bivših protikomunističnih borcev. Občni zbor je vodil predsednik **Rožman**. Po poročilih odbornikov so bile volitve odbora in so bili z eno izjemo izvoljeni vsi dosedanji odborniki. Zborovalce je toplo pozdravil predsednik Zveze DSPB pisatelj **Karel Mauser**, ki je pohvalil opravljeno delo in podal nekaj smernic za delo v prihodnosti. Omenil je tudi, da je razveseljivo to, da je v organizaciji mnogo življenja in zanimanja za vse dobro. Dogodki doma in po vsem svetu dokazujejo, kako velik je bil smisel slovenske protikomunistične dejavnosti.

Po sklepu občnega zbora je sledila prisrčna in kar slovesna počastitev 80 letnice priljubljenega in dragega zdravnika **dr. Valentina Meršola**, o kateri pa poročamo na drugem mestu.

GILBERT (ZDA)

Petnajsti redni občni zbor

DSPB na Gilbertu je imelo svoj redni občni zbor (že petnajsti po številu) dne 3. marca t. l. pri Pavlu Bajdu na Gilbertu. Občni zbor je vodil predsednik Franc Krulc, ki je posebej pozdravil č. g. Janeza Šuštaršiča in č. g. Janeza Dolšino. Nato je zmolil Očenaš za pokojne soborce in med temi tudi za Franceta Vidmarja, ki je umrl v preteklem letu in prav tako za go. Kristino Medved. Sledila je duhovna misel duhovnega vodje č. g. Šuštaršiča, ki je poudaril pomen svetega leta, ki bo prihodnje leto. Prebrani sta bili pozdravni pismi zveznega predsednika Karla Mauserja in č. g. Jožeta Vovka. Tajnik je prebral zapisnik lanskega občnega zbora. Sledila so poročila odbornikov in prebran je bil tudi dopis uprave Vestnika. Č. g. Dolšina je v zvezi s člankom Karla Mauserja v Vestniku (štev. 11-12, leto 1973) „Ob tridesetletnici Turjaka in Grčaric“ opisal nekaj dogodkov iz tistih časov. Pri volitvah je bil izvoljen ves dosedanji odbor. Sprememba se je izvršila samo na tajniškem mestu. Novi tajnik je Pavel Bajda, dosedanji tajnik Andrej Perčič pa bo tajnikov namestnik. Lepo uspeli občni zbor je nato predsednik Krulc sklenil z molitvijo.

MAKS OSOJNIK — NAGRAJENEC CELOVŠKE DRUŽBE

Ob 25-letnici Mohorjeve založbe je Družba sv. Mohorja v Celovcu razpisala „Literarne nagrade“.

Za pravljično igro „Zaklad“ je Maks Osojnik dobil tretjo nagrado.

Igra „Zaklad“ je Slovencem v Argentini znana, saj je bila njena krstna predstava v Našem domu v San Justo v novembru 1962, obnovev pa na odru Slovenske hiše, kot prva igra na novem odru za začetek šolskega leta 1963.

Našemu koroškemu rojaku, sodelavcu Vestnika in pridnemu javnemu delavcu slovenske skupnosti prav iz srca čestitamo in mu želimo še veliko uspehov pri njegovem literarnem prizadevanju.

Bog Vas živi! gospod Maks!

Darovi za tiskovni sklad Vestnika

v dolarjih

Rev. dr. Fr. Blatnik	50.—	Rudi Kolarič	1,50
Žakelj Jakob	10.—	Dr. Peter Markež	15.—
Rev. Jože Ferkulj	10.—		v arg. pesih
Dr. Jože Kveder	15.—	Svetnik A. Košmerlj	100.—
Štefan Marolt	1.—	Prelat Fr. Novak	100.—
Janez Ovsenek	5.—	N. N., Castelar	500.—
Franc Kamin	2.—	N. N., Ramos Mejía	100.—
N. N.	20.—	Dr. Joža Dobovšek	70.—
Franc Šega	2.—	Ga. š. ž., Lanus	10.—
Lojze Bajc	2.—	Jože Javoršek	50.—
Štefan Vesel	1,50	Rev. N. N., Buenos Aires	20.—
Miro Oodar	1,50	Vsem darovalcem se pristrčno za-	
		hvaljujemo.	

Slovenski protikomunistični borci v Argentini bomo pomolili za dušni pokoj vrhovnega domobranskega kurata

DOKTORJA IGNACIJA LENČKA

pri sv. maši, ki jo bo daroval msgr. Anton Orehar dne
1. junija ob 19 v cerkvi Marije Pomagaj.

VSEBINA: Severa calificación para los infiltrados — Sinove misli o očetu — Trpljenje in smrt naših borcev v luči vere — Javna spoved — Meseci strahote — Gradivo k vračanju domobrancev: Pismo, ki ga je prejel dr. Urbanc — Drugačni glasovi iz Rusije (Dr. Ljubo Sirc) — Na poti do slovenske pokrajine (P. L.) — Poziv članom Kanadsko-slovenske skupine za kulturno izmenjavo — Nekaj nasvetov obiskovalcem domovine — Novo sramotno dejanje slovenskih komunistov — Slovenska kri se nikoli ne zvrže (Karel Mauser) — Slovenska anketa v Ontario — Slovenska družina—kam? — Glasilo Triglav objavlja še eno pojasnilo — Čestitamo Ameriški Domovini — Nove knjige: Zbornik Svobodne Slovenije 1971-1972 — Brali smo: Teden dramatičnih borb na smučnicah v Falunu (F. Jerman) — Pravoslavna ali mohamedanska Slovenija? (Dr. Fr. Blatnik) — Operation Keelhaul (J. M.) — Radi bi se nas znebili — Naši jubilanti — Odmaknjen in zamaknjen Buenos Aires — V spomin — Paberki — Godba — Društvene novice — Maks Osojnik-nagrajenec celovške Mohorjeve družbe — Darovi v tiskovni sklad Vestnika.

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830

Propiedad Intelectual
No. 1.211.703 — 11-9-73
Ramón Falcón 4158, Bs. As.